

Opravičene zahteve...

(Narodnostno vprašanje. Volilna reforma. Osrednji zastop. Delavci. Deželni avtonomisti.)

Takó ne pridemo dalje! Ta vsklik se človeku vsiljuje še posebe pri sedanjem zamotanem položaju cislitavske polovine cesarstva. Sami si nočejo dobrega! To misel bi pa človek zaklical ravno takó sedanjim državnikom, kakor nekaterim slovanskim strankam. Takih nasprotstev ne zaslediš v nobeni drugi ustavni državi; da pa so stvari zapletene in v resnici zavožene v toliki meri pri nas, prihaja iz jednega in istega iztočnika, iz jednega in istega zla, in to zlo tiči v tem, da niso rešili in nočejo najprej rešiti narodnostnega vprašanja za vse narode. S tem, da odlašajo to vprašanje, obtežujejo ne le rešitev tega za narode slovanske vitalnega vprašanja, ampak spravljajo ves parlamentarizem in vso vrednost ustavnega življenja ob veljavo ter povzdigujejo vladno mogočnost do absolutističnih višin. Potem jo pa še zasukavajo takó, kakor da bi v Avstriji ne bilo možno vladati drugače, ter izrecno povdarjajo, da je onemoglemu parlamentarizmu vzrok sestava države iz različnih narodnostij. Da bi pa jasno gledali stvari ter se lotili dela v stvarno-logičnem redu in vsporedu, — tega pa nočejo! Gospodovalne stranke imajo to krivdo na vesti od začetka naše ustave do današnjega dne; brez gospodovalnih narodnostij in njihovih strank bi še toliko absolutistiški misleče vlade ne mogle dolgo vzdrževati se pri dosežani mogočnosti.

Vprašamo pa avstrijske državnike: Kakó je to, da pri reševanju kardinalnega, t. j. narodnostnega vprašanja poštevali pred vsem le Nemce, oziroma Nemce češkega kraljestva? Justični minister grof Schönborn je te dni v državnem zboru obžaloval, da se je nemška levica postavila zaradi volilne reforme v veliko nasprotje proti osrednji vladi, ter je izrecno pristavil, da vlada ni mislila s to reformo škodovati nemški narodnosti, pač pa da je pričakovala ista vlada več hvaležnosti od nemške levice, ko je ravno sedanja vlada hotela zado-
stiniti „opravičenim zahtevam Nemcev“ na Češkem. Osrednja

vlada je tudi dejanski in bistveno zadostila Nemcem češke kraljevine; kajti v smislu Dunajskih punktacij jim je dosegla *razdeljen deželni kulturni svet, deželni šolski svet, više deželno sodišče v Pragi*, in jim celó z novimi deželnimi zakoni hoče pripomoči do popolnega razdeljenja okrajev po narodnosti, takó, da Nemci češkega kraljestva dobé popolno ločeno ali „zatvorjeno jezikovno ozemlje“. Dá, še več, sedanja osrednja vlada Nemcem na ljubo ni privolila v češki kot notranji jezik na Češkem.

Vlada je začela po svojem in razumu nemške levice narodno vprašanje reševati najprej za Nemce, ravno tam in pri narodu, pri katerem je to rešenje najmanj potrebno. Statistika in dejanske razmere svedočijo Avstrijcu in tujcu ali inozemcu, da Nemci so imeli narodno enakopravnost izvršeno uže pred sedanjo ustavo, dá, imeli so jo, odkar so moderni jeziki začeli izpodkopavati latinščino, in imeli so in jo imajo tudi v Cislitaviji ne le v smislu ustavne narodne enakopravnosti, ampak v še večji meri; kajti molčé in dejanski se rabi nemščina tudi tam, kjer jej ustava ne daje nikakih pravic: rabijo jo kot notranji jezik pri vseh centralnih gospodstvih in v c. in kr. vojni.

Nemci, tudi Nemci češkega kraljestva, so imeli najmanj vzroka, *v smislu ustave* pritoževati se, in za češke Nemce je bilo *najmanj sile*, s kakimi punktacijami zunaj državnega zbora reševati narodnostno vprašanje. In če méni osrednja vlada, po izjavah pravosodnega ministra, da so bile opravičene zahteve Nemcev na Češkem, ali so stalno stavljane in stalno ponavljane zahteve ostalih, specialno slovanskih narodov manj opravičene? Ali je morda opravičeno, da gospoduje v bližnji Moravi jedna četrtnina iz Nemcev in Židov sestavljenega naseljenja nad tremi črtinami moravskih Čehoslovanov? Ali je opravičeno, da nad slovansko večino Silezije gospoduje nemška manjšina? Ali je opravičeno, da v Ga-

liciji raznaroduje poljska manjšina rusko večino v šoli, uradu in cerkvi? Ali je opravičeno, da slovansko večino v Istri terorizuje italijanska manjšina? Ali niso opravičene in *mnogo nujnejše* zahteve štirskih, koroških, primorskih Slovencev, da se pri njih reši narodnostno vprašanje? Ali ni večja nujnost od strani Slovanov dokazana uže s tem, da so majhni, kulturno, sešobno literaturno in cerkveno ločeni med seboj ter nasproti nemškimi in italijanskim sodržavljanom uže zaradi tega slaběji in onemogli, ker niso v takih kulturnih zvezah, kakoršne uže same po sebi zaščiščajo Nemcem in Italijanom narodnost in jezik?

Vsak slovanski mislitelj se je moral začuditi, da je sedanja osrednja vlada začela reševati narodnostno vprašanje ravno na Češkem, pred vsem „zaradi opravičenih zahtev Nemcev“.

Stvarna logika in državniška modrost, ako uže niso hoteli začeti sprave istočasno za vse narode, bila bi zahtevala, da bi bili pričeli pri najšibkejših in najbolj zanemarjenih in stiskanih narodih, oziroma njih, po raznih deželah razkosanih oddelkih. In če niso pričeli brzo za punktacijami po takih potrebah, pričakovali bi bili slovanski narodi, da ista vlada predloži državnemu zboru pred vsem predlogo, vsled katere naj bi se vsak narod v skupnosti organizoval v zaščiščanje svoje narodnosti in svojega jezika. Če ne uže poprej, bila je prilika sedaj zato, ko je nemška levica naznanila, da ponovi svoj jezikovni načrt v osrednjem zastopu. Da se to ni zgodilo, kaže o največi nedoslednosti, vsled katere naj še nadalje trpé slovanski narodi pod gospodstvom in terorizmom različnih deželnih samouprav. Doslednost je še posebe zahtevala ravno od sedanje osrednje vlade, da bi bila nadaljevala reševanje narodnostnega vprašanja, ko se jej je potrebno zdelo spravljenje na Češkem. Se ve da si je osrednja vlada obtežila delo s tem, da je začela spravo samo med dvema narodnostima, in to celó v jedni sami deželi; a vladina dolžnost je bila, da bi bila začela spravo z vsemi narodi, torej po vseh deželah, in ustava sama bi jej bila pri tem največa pomočnica, katera po smislu stvari zahteva rešitev narodnostnega in jezikovnega vprašanja potom državnega zbora za vse narode jednako. Pri tej rešitvi bi ne bilo potreba izpremembe ustave, torej bi se narodna enakopravnost izvršila s preprosto večino, kakor bi se mogla izvršiti sedaj predložena volilna reforma.

Dokler bode osrednja vlada sama voljna poslušati gospodovalne stranke; dokler bode hotela sama ostajati pri sedanji mogočnosti; dokler bode hrepenela, da se dejanski ali celó zakonito uvede nemščina kot državni jezik; dokler bode ugajala centralistom, vsporedno pa vladala s pomočjo centralističnih, bolje, germanizatorskih levičarjev in avtonomistiških klubov: — dotlej ni nade, da bi se rešilo narodnostno in jezikovno vprašanje, in če se reši, zgodi se to napačno, ne v smislu ustave.

Namesto zakonske predloge o narodnostnem in jezikovnem vprašanju izdelala je osrednja vlada načrt za volilno reformo; ta načrt v pogledu na narodnostne boje nikakor ne odstrani dosedanjih težav, pač pa zaplete tudi slov. narode v še večé borbe. Volilna reforma, kakoršno podaje vlada, ne okrepi ustavnega življenja v smislu ugodnega in plodovitega parlamentarnega delovanja. Kajti naj izpremena značaja strank ali pojedinih zastopnikov še toliko oslabi ali zatre narodnostno in jezikovno vprašanje, vedno ostane med slovanskimi narodi toliko narodne zavesti, da bodo poštevali isto vprašanje tudi ob volitvah in se bodo v takem smislu tudi pripravljali na volitve. V državni zbor bi vstopili po volilni reformi izvoljeni poslanci z istim mišljenjem in stremljenjem, kakor doslej, in to bi provzročevalo jednako neplodno delovanje, kakoršno provzročuje dosedanje nerešenje narodnostnega vprašanja. Zastopniki delavcev, naj se uže imenujejo takó ali takó, bi iz istih vzrokov ne dosegli tega, česar so delavske mase potrebne. *Torej tudi delavsko vprašanje zahteva, vsaj v Avstriji, najprej rešenja narodnostnega in jezikovnega vprašanja.* Ako bi se avstrijski delavci ne zavajali po socialnih in drugovrstnih „kratijah“, ako ne bi imeli židovski agitatorji pri tem svoje roke, bili bi uže davno v svoj program postavili — za avstrijske razmere — v prvo vrsto rešitev narodnostnega in jezikovnega vprašanja. S tem bi bili vplivali na vlado in parlament, da bi se vendar lotila te rešitve, in bi bila jedna sila več, ki bi pospeševala to rešitev.

Stvar je preprosto ta: noben parlament ne more vspešno in s *potrebno moralno* odgovornostjo delovati, ako in dokler so v njem stranke, katere so zaradi narodnostnih vprašanj v hudem navskrižju in borbah. Uže zaradi tega vzroka samega ima Gladstone večno zaslugu ne le za Irce, ampak tudi za angleško zakonodavstvo, da hoče rešiti kot jedno glavnih vprašanj — narodnostno irsko vprašanje.

Letos so pruski Poljaki proti večini nemškega naroda odločili, da je prodrla skupna vlada s posebno vojaško predlogo. Ako bi ne bilo poljskega vprašanja v Veliki Nemčiji, glasovali bi bili nemški Poljaki stvarno, torej s takih stališč, kakor večina nemškega naroda.

V parlamente ne spadajo narodnostna vprašanja; to se pravi, ondi se morajo narodnostna vprašanja *jedenkrat za vselej rešiti* takó, da potem vsak narod s pomočjo posebnega juristiškega organa rešuje sam svoje kulturne zadeve, ki se dostajajo strogo narodnosti in jezika. V Avstriji n. pr. spada narodnostno in jezikovno vprašanje jedino v državni zbor, ker se dostaje jednako *vseh* narodov, in v ta zbor le *toliko*, da sklene s preprosto večino zakon za vstvarjenje juristiških organov ali nacionalno-avtonomistiških zastopov, po jednega za vsak narod v skupnosti. Po vstvarjenih teh organih odpade iz osrednjega parlamenta narodnostno in jezikovno vpra-

šanje za vselej. Še le takó se morejo potem voliti poslanci, ki so brez skrbi za narodnost in jezik svojega naroda; še le potem morejo ti zastopniki misliti na zaresne javne interese, katere običajno zagovarjajo liberalne in konservativne ter obojim sorodne stranke.

Do takega parlamenta pa v Avstriji niso še dospeli, in dokler se jim ne posreči to, bode vedno le vlada mogočna, ravno toliko pa ves parlament onemogel. Zato tudi sedanja volilna reforma ne privede do pravega parlamentarizma, in to toliko manj, kolikor bolj bi se stvari zapletle po izpremenjenju barev ali značajev pojedinih poslancev in strank.

Obče, zares obče volilno pravo bi privedlo poprej do cilja; ker pa se tega ne moremo nadejati, dokler se daje gospodovalnim strankam veljava, moramo želeči, da se vsekakor izvrši poprej narodnostno in jezikovno vprašanje, nego pa kaka polovičarska volilna reforma. Sedanje gospodovalne stranke odobrujejo le take izpremenjene volilnega reda, katere bi jim puščale dosedanje neizpremenjeno gospodstvo. To so pokazali ravno sedaj v klubu nemške levice, v poljskem „Kolu“ in v taboru konservativcev.

Narodnostno in jezikovno vprašanje pa tudi v deželne zastope ne spada; to je pri dosedanjem terorizmu večin nad manjšinami drugih narodnostij takó jasno in toliko izkušeno, da ni treba slovanskim narodom nikakih pojasnil. Zato se moremo toliko bolj čuditi Slovanom, kateri tu in tam tudi v narodnostnem pogledu zahtevajo razširjenje deželnih avtonomij; to se pravi, gospodstvo razglasiti z jedne strani, in slovanske oddelke, ki so tu pa tam v manjšinah, pokopavati z druge strani.

Iz deželnih zborov je treba vsa narodnostna in jezikovna vprašanja načelno odstraniti ravno takó, kakor iz državnega zbora. Potem še le ima v Avstriji smisel

in pomen stremljenje za razširjenjem deželnih samouprav, prej pa nikakor ne. Zato je prava pot do doseženja zgodovinskih državnih prav tudi le tam, kjer se zahteva in hoče urediti najprej narodnostno in jezikovno vprašanje pri pomešanih narodnostih. Na to pa pozabljajo naši slovanski deželni avtonomisti. Ti so sedaj zaslepljeni, da hočejo v pogledu na volilno reformo doseči zopet pravo, vsled katerega bi z nova volili poslance v drž. zbor potom deželnih zborov. Tu bi prišli Slovani raznih dežel iz dežja pod kap, ravno vsled tega, da ni še rešeno narodnostno in jezikovno vprašanje.

Ni po vsem tem niti jednega odločilnega vzroka, ki bi ne silil najprej na rešitev narodnostnega in jezikovnega vprašanja. Še le potem bi delili svoje stranke na zares liberalne in konservativne in njim sorodne; še le potem bi dobilo tudi delavsko vprašanje pravo moč, in obče, dejanski obče volilno pravo bi ne škodovalo ne državi, ne narodom, pač pa bi se napravile primerne korekture med stanovi, sosebno med kapitalom in delom. Še le po izvršenem narodnostnem in jezikovnem vprašanju bi dobilo tudi neskrčeno obče volilno pravo moč; oživel bi zanemarjeni stanovi, sosebno v množicah, in s tem bi se okrepilo primerno ustavno življenje. Tudi delavskim masam se kaže največi dobiček v taktiki, vsled katere naj bi se narodnostno in jezikovno vprašanje rešilo najprej, in to istočasno potom drž. zbora jednako za vse narode, in torej v taktiki, vsled katere bi se isto vprašanje izbacnilo za vselej ne le iz centralnega parlamenta, ampak tudi iz vseh deželnih zborov. Do istega cilja bi vedlo tudi obče volilno pravo; ali to bi moralo biti neskrčeno; vendar pa se kaže cilj za interese vseh narodov in državljanov primerniši v tem, da se izvrši najprej narodnostno in jezikovno vprašanje, in se še le po tej izvršitvi stremi za obćim, neskrčnim volilnim pravom.

Nov dokaz gospodovalnosti.

Grofu Taaffeju se je primerno zdelo, da je pri otvorjenju sedanjega zasedanja nepričakovano predložil državni zbornici poslancev vladno predlogo o volilnem preustrojenju. Po tej volilni reformi bi ostalo dosedanje število državnih poslancev neizpremenjeno, ostalo bi pri zastopstvu veleposestva in trgovinskih zbornic do cela vse pri starem, in le za občine in mesta bi se vsled povečane svobode število volilcev pomnožilo za kaka dva milijona glasov. Ti glasovi bi izpremenili nekoliko značaj ali barvo poslancev, in bi vsled tega izgubila dosedanja kapitalistiška stranka in pa poljska frakcija razmerno največ sedežev. Ta mesta bi zasedli nekoliko zastopniki delavcev ali v obče nižih množic, potem zastopniki češkega naroda, največ v Moravi, in naposled

bi utegnili vsaj gališki Rusi pridobiti nekaj poslancev več. —

O namerah grofa Taaffeja nočemo tukaj nič ugihati; dovolj, da je grof Schönborn izjavil se v državnem zboru, da vlada ni imela namena, kakor si bodi slabiti nemške narodnosti; zajedno je glasilo grofa Kalnoky-ja povedalo, da volilna reforma hoče med drugim oslabiti nacionalne in državnopravne stranke. To in pa, da so sedaj Poljaki toliko mogočni, daje vsekakor pomišljati, in nas opominja k največi opreznosti, da ne zabredemo v preveliki optimizem, katerega se toliko radi oprijemljejo ravno tlačeni, torej pri sedanjem položnju, sosebno mali slovanski narodi. Sama po sebi kaže vladna predloga znaten napredek, dasi je daleko od

dejstev, katera gledé na volilno pravo se kažejo po drugih državah, se posebno pa v Franciji in Nemčiji. Še večega pomena bi bila taka reforma v narodnostno jednotni državi ali pa tudi v našem cesarstvu, ako bi bili narodi po specifičnem ustrojenju dovolj zaščiteni v svoji narodnosti in svojem jeziku.

Pomenljiva ostane pa vladna predloga vsekakor se posebno zaradi tega, ker bi oslabilo nekoliko Združeno nemško levico in pa poljsko frakcijo. Ta lastnost volilne reforme bi bila več vredna, nego vse drugo, kar je združeno z njo. Kajti poleg Hohenwartovcev so nemški levičarji in Poljaki v tostranski polovini cesarstva največ kriví, da slovanski narodi ne pridejo ne le do uživanja svojih državnih prav, ampak niti ne do narodne enakopravnosti, v kateri je vključeno mnogo manj, nego v raznih historičnih pravih.

Ako je grof Taaffe zaresno mislil na uvedbo po njem predložene volilne reforme, moral je uže naprej pripraviti se na huda nasprotstva, na neobičajne boje z glavnimi klubi državne zbornice poslancev, tu pred vsem z nemško levico in poljsko frakcijo.

V resnici glasila nemške levice se vedejo ob predloženju volilne reforme, kakor da bi bila izgubila razum in pamet. V prvem trenutku so izlivala žolč na grofa Taaffeja, potem so nemško levico z drzno lažjo istovetila ali identifikovala z vsem nemškim narodom cesarstva; vsled tega so slikala opasnost državi, ako bi izgubila ona najboljši, najmočnejši in najzvestejši element, kakoršen je po tem slikanju v nemškem življu; nato so rotila Poljake, naj bi vendar z nemško levico vred odločno uprli se volilni reformi, in naposled kličejo Madjare na pomoč ter zajedno opominjajo celó trozvezo, češ, da izgubi najboljšo stebre, ako obvelja Taaffejeva predloga. Poljaki s svoje strani, dasi dobivajo moč in ves nimbus od vlade in občega položaja, vendar so to pot odločno uprli se osrednji vladi; povod se ve da je najsebičniši, ker hočejo obdržati svoje gospodstvo nad gališkimi Rusi in se bojé, da bi ti tudi le nekoliko zastopnikov več poslali v drž. zbor. Kó bi namesto ruskih zastopnikov prišlo toliko židovskih v državni zbor, bi se poljska frakcija pomirila; takó pa ostane nasprotnica volilni reformi, dokler grof Taaffe

ne izpremeni svoje predloge v smislu, da se ne oslabi gospodstvo Poljakov nad Malorusi.

No, nemška menčesterska stranka in poljska frakcija kažeta stalno jeden in isti značaj absolutnega gospodstva, in najhujši absolutizem ima še vedno več srca za pravo, nego pa ti dve glavni gospodovalni stranki cislitavski. Ne le pri volilni reformi, ampak pri vsaki nameri, s katero bi se podelilo nekoliko prava drugim narodnostim in slojem, ste ti dve stranki največi nasprotnici. Obe ste do skrajne mere sebični, obe delujeta pod pretvezo zaščitenja svojih narodnostij; obema pa je jedino do gospodstva.

Tudi Hohenwartovci so se posebno po češkem veleposestvu v navskrižju z drugimi sloji in se posebno pa s pravim urejenjem in utrjenjem narodov; vendar je gospodstvo nemške levice in poljske frakcije hujše, nego nasprotstvo vsakatero druge stranke.

Ravno na poljsko frakcijo, nemško levico in klub konservativcev pa se opira grof Taaffe; zato je jako čudno, da se je on odločil za predlogo, katera vsaj nekoliko more in mora oslabilo nemško levico in poljsko frakcijo. Ako bi se pa ta predloga izpremenila v smislu teh dveh strank, izgubi svoj pomen za državo, se posebno pa za male slov. narode. Ako hočejo v cislitavski polovini dejanskega zboljšanja položaja narodov in med narodi, morajo pokazati toliko moči, da vržejo ali oslabé Združeno nemško levico in poljsko frakcijo; dokler nimajo take moči ali prav za prav volje za tako oslabiljenje, ne bode boljše.

Poljska frakcija se posebno je barometer cislitavskega položaja: dokler ostane ta mogočna in v vladnih milostih, ostane sistem bistveno neizpremenjen; dá, vladno vedenje nasproti poljski frakciji ostane barometer, po katerem utegneš vsak hip spoznati vreme poleg notranje tudi zunanje politike. In zato se pokaže tudi sedaj ob predloženju volilne reforme, ne le kak veter vleče pri vladi grofa Taaffeja, ampak tudi še na viših mestih. Gospodovalne stranke so nesreča za državo in narode; zato je le iskreno želeto, naj bi tu mišljeni barometer pokazal kmalu na vreme, ugodno jednako državi in narodom.

Volilna reforma.

Vlada je predožila 19. okt. t. 1. državni zbornici nasledni zakonski načrt:

Člen I. Po § 9. državnozbornskega volilnega reda z dne 2. aprila 1883 v obliki zakona z dne 4. oktobra 1882 se uvrščajo kot § 9 a), § 9 b), § 9 c) in § 9 d) naslednje določbe:

§ 9 a). Razven tistih oseb, katere imajo volilno pravico po določbah § 9. državnozbornskega volilnega reda v obliki zakona z dne 4. oktobra 1882, jo imajo v volilnem razredu mest in kmet-

skih občin tudi tisti avstrijski državljani, kateri, izpolnivši občé določbe za volilno opravičenost (§ 9, odstavek 1):

1. so bili v vojni, oziroma imajo pravico, nositi vojno svetinjo ali pa so v smislu zakona z dne 19. aprila 1872 zadobili certifikat kot dosluženi podčastniki;

2. ali pa morejo dokazati potrebno naobraženost (§ 9, b), kakor tudi to, da so pravočasno in v redu zadostili naborni dolžnosti § 9, c); izjeme so določene v prej imenovanih paragrafi, a

dotičniki morajo izpolniti tudi vse druge v zakonu (§ 9 b) navedena uslovja. Dotičniki, ki imajo v smislu teh paragrafov volilno pravico, jo izvršujejo v tistih občinah, kjer stanujejo.

§ 9, b). Potrebno naobraženost dokaže ta, ki izkaže, da zna čitati in pisati v jednem deželnem jeziku, navadnem v kakem kraljestvu ali v kaki deželi, zastopani v državnem zboru. Ta dokaz je pa tudi podan, če dotična osoba izkaže, da je dovršila v smislu zakona z dne 14. maja 1869 ljudsko šolo, ali če doprinese odhodno spričevalo kake javne ljudske šole, ali take, ki ima pravico javnosti, v katerem spričevalu je gledé čitanja in pisanja izkazan red „zadostno“. Ta dokaz nadomesti spričevalo meščanske šole ali v občé spričevalo šole, ki je viša, kot ljudska šola. Če kdo ne more svoje naobraženosti dokazati na ta način, ima pravico, storiti to drugače, s tem namreč, da po gotovem vzorcu vpričó posebne komisije pravilno piše prošnjo za pripoznanje volilne pravice. V to komisijo naj se pokliče občinski predstojnik (župan) dotične občine, h kateri spada bivališče tistega, ki zahteva volilno pravico, ali po županu imenovaní namestnik, vodja kake ljudske šole in po županu izbran, pisanja zmožen občan. Ako se preveri komisija, da je dotičnik, ki zahteva volilno pravico, zmožen pisanja in čitanja, mora mu izdati potrdilo, da se je dotični dan pred dotično komisijo podvrgel skušnji, ki je izkazala, da zna čitati in pisati. To potrdilo je kot izkazilo naobraženosti veljavno tudi za kasnejše volitve.

Naobraženosti ni treba dokazati tem, ki so bili uže v starosti potrebni za obiskovanje šole, še predno je stopil v veljavo zakon z dne 14. maja 1869.

§ 9, c). Dokaz, da je kdo v redu in pravočasno zadostil naborni dolžnosti, se izvrši s potrdilom vojaškega, oziroma političnega oblastva. Tega dokaza so oproščeni vsi ti, ki so bili uže v starosti, ko je treba iti na nabor, še predno je zadobil veljavo vojaški zakon z dne 5. decembra 1868.

§ 9, d). Drugim v § 9, a), št. 2 omenjenim določbam zadošča ta, ki je pred razpisom volitev šest mesecev prebival v volilnem okraju ter a) plačuje kak državni neposredni davek, ne da bi imel volilno pravico po § 9; b) izkaže z delavskimi ali službenimi bukvicami, oziroma z drugo uradno ali uradoma potrjeno listino, da stalno deluje v svojem poklicu.

Člen II. Državnozbornskega volilnega reda §§ 19, 27 in 42, kakor se sedaj glasé, se razveljavijo ter se imajo glasiti: § 19. Državnimi poslanci morejo biti voljeni v vseh v drž. zboru zastopanih deželah tisti moški, ki so vsaj tri leta avstrijski državljani, ki so zvršili 30. leto starosti ter imajo v jedni teh dežel ali vo-

lilno pravico (§§ 9, 9 a, 9 b, 9 c, 9 d) ali smejo voliti v deželni zbor. § 27. Čim se je po rešitvi reklamacij popravil zapisek volilcev-veleposestnikov (najviše obdavljenih posestnikov) in mestnih volilcev, izdati je treba za volitev poslancev dotičnim volilcem legitimacije, in sicer jih izdajo načelniki dežel volilcem velikega posestva, mestnim volilcem pa predstojniki volilcem neposredno predpostavljenih državnih političnih oblastev. Na legitimacijah morajo biti zabeležene tekoče številke volilnega zapisnika, kraj in dan volitve ter ura začetka volitve, kakor ura kedaj se zaključi glasovanje. Na legitimacijah veleposestniških volilcev mora biti zapisano tudi ime opravičenčevó. Ako ima v razred mest uvrščen kraj voliti v kraju, ki leži v drugem političnem okraju, doposlati je treba zapiske volilcev načelniku političnega oblastva, pod kateri spada volilni kraj, in ta ima glede kraja in časa naznaniti, kar treba za izpolnjenje legitimacij. V mestih z lastnimi štatuti sme se izdajanje legitimacij naročiti občinskemu predstojniku. Veleposestniškim, v deželi bivajočim volilcem je treba legitimacije doposlati; tiste, ki žive izven dežele, pozvati je treba v uradnem listu, naj pridejo po legitimacije. Mestnim volilcem je treba legitimacije dostaviti v stanovanja; dostavljanje se lahko naroči občinskemu predstojništvu.

Vrhu tega je treba volilce na način, ki je v dotičnem kraju navaden, pozvati, naj pridejo osobno po legitimacije, ako bi jih iz katerega koli vzroka 24 ur pred volitvijo še ne imeli. § 42. Neposredno, predno se začne glasovanje, se mora volilna komisija preveriti, da je nabiralnica glasovnic prazna. Glasovanje se začne s tem, da oddajo člani komisije svojo glasovnice. Potem začnejo volilci oddajati glasovnice.

Predsednik volilne komisije prevzame od volilec glasovnico, katero je bil zložil volilec, jo dene v nabiralnico in pazi, da kdo ne odda več glasovnic. Vsak volilec mora pri oddaji glasovnice pokazati svojo legitimacijo

Člen III. Po § 52. državnozbornskega volilnega reda je kot § 52, a) uvrstiti naslednjo določbo: § 52, a) V mestih, uvrščenih v mestne volilne okraje, smejo politična oblastva določiti več volilnih lokalov ter po abecednem redu odkazati volilcem, kje imajo voliti. V tem slučaju naj se za vsak volilni lokal določi posebna volilna komisija. Ravna se pri tem v smislu §§ 33, 51 in 52.

Člen IV. Ta zakon stopi v veljavo, kedar se prvič razpišejo splošne volitve v državni zbor.

Člen V. Mojemu ministru notranjih del je naročena izvršitev tega zakona.

Iz poezij M. J. Lermontova.

Отчего ?

Мнѣ грустно, потому что я тебя люблю,
И аяку: молодость цвѣтущую твою
Не пощадить молвы коварное гоненье.

За каждый свѣтлый день, или сладкое
мгновенье
Слезам и тоской заплатишь ты судьбу.
Мнѣ грустно . . . потому что весело тебѣ.

Izvirnik.

Zakaj ?

Vzdihujem jaz zato, ker ljubim te,
In vem: zorno cvetoče mladosti tvoje
Dotakne se mi zlih jezikov strup ko-
varen.

Vsak sladek tren, vsak svetel dan ti bo
varen :
Za njé grenké solzé osodi zaplatiš.
Vzdihujem jaz . . . za to, ker ti se ve-
seliš.

C.

Закай ?

Вздохнуем яз за то, кер любим тѣ,
Ии вѣм: зорно цвѣтуща младости твоѣ
Дотакне сѣ ми злыхъ языковъ струп ко-
варен,

Всак сладек трен, всак свѣтел дан ти бж
веварен :
За нѣя grenке солзѣ осжди заплатиш.
Вздохнуем яз . . . за то, кер ты сѣ весе-
лиш.

Ламурский.

Hrvatska pjesma.

Boljih dana zora zori
Hrvat iz sna diže čelo;
Koga jad i robstvo mori,
Taj se lako bori smjelo;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Planu boj za prava sveta,
Za slobodu otačbine,
Neka pane zloba kleta,
A pravica neka sine;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Hrvatska je krvca tekla
Za krst častni i slobodu,
Otačbina priezir stekla,
Dar bje robstvo njenom rodu;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Otačbini s divne glave
Odniješe krunu sjajnu,
Raztrgoše vienac slave,
Na sudbu je svrgli vajnu;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Sanak minu, bojak planu,
Al ne puškom ni handžarom,
Hrvatska se svijest ganu,
Pa po pravu svetom, starom
Ište slobod, — cio dom,
Hrvat bit će svoj na svom!

Padoše nam silni divi,
Slavni Zrinjski-Frankopani,
Sokolovi mnogi sivi,
Izabrani, Bogom dani;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Domovine na braniku
Mnoga klonu duša jaka,
Kad je htjede nevjerniku
Iz grabežnih otet šaka;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Otačbino naša divna,
Oj Hrvatska, zemlja mila!
Ti se tješi — ta i kivna
Carigradska pala sila —
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Mi potomci predja slavnih
Stope ćemo sliedit njine,
Branit svetost prava davnih
I slobodu otačbine;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Starčeviću, Strosmajeru
Bila vječna čast i slava,
Rad'mo njinom po primjeru,
Nek nas vodi „stranka prava“;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Čistom sveieću, jednim ciljem,
Ustaj, rode, slavski sive,
Cielog tvoga kraja diljem
Nek sloboda sveta sine;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Na podlozi svoga prava,
Po kom moraš svoj već biti,
Upri složno, pa će Slava
Nad Hrvatskom vječno bditi;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Moćna, velja, sjedinjena,
Uz svog kralja viek će viti,
Hrvatska nam obljubljena
— Dom naš sveti, ponositi —
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Napried, rode, sad je vrieme,
Da zadatak svoj izvršiš,
Da sa sebe skineš breme,
I da teške lance skršiš;
Sanak minu, planu boj,
Hrvat mora biti svoj!

Dalmatinski Hrvat.

Magarcu.

Imao si liepi stan,
Pa te odtjerali,
Tvoju staju konju su
Ponosnome dali.

Kada kući dodjete
Njemu sieno daju — —
Tebi bace uvelih
Grančica u staju!

On se tovi — — a tebe
Cieli danak muče,
On je ohol — — terete
Nek magare vuče!

Pa te ljosu batinom
Sred debele kože,
Da ti hrana lakše ta
Probaviti može.

Sve strpljivo podnašao
I prigibaš šiju,
Još im ruku poljubiš,
Kad te grozno biju!

Slobod' traži, nesrečo,
Pod nebeskom kapom — —
— Zahman rieči — — rođen si,
Da umreš pod štapom!

Konj mi vozi gospodu
Samo odabranu,
Ti se trudiš oslabljen
Po najžarčem danu.

R. Katalinić-Jeretov.

O da hoće . . .

Već života nema, nema,
Jošte treba snieg da pane . . .
O da hoće zametati
Stare jade, stare rane!

Mi bismo tad postavili
Spomen krasni na grob jadâ,
Vjenčavali divno, divno
Svježim viencem naših nada . . .!

O da hoće sad za vazda
Neslogu nam zametati,
Da se ono staro doba
Naše slave nama vrati . . .!

Sve je tiho — zaniemilo,
Životu ni traga nema,
Dokora će zemlju pustu
Pokrit bieli snieg posvema . . .

O da hoće zametati
Staru mržnju, zatiranje,
Da nam jednom ostvare se
One naše sladke sanje . . . . .

Pa kad sunce pramaljetno
Zemlju jadnu grijat' stane.
O da starih naših jada
A sa sniegom ponestane . . .

O da hoće pokrit jade,
Stare rane, stare boli,
Da već svane novo doba
Koje Hrvat žudi toli!

Milan H.

По племени мы братья, это знаем :
Наука учить насъ, а не бѣда!
Какъ дѣти все легко мы забываемъ,
Какъ жизнь мы нерадостная вѣмъ намъ шла.

И проблесками свѣтлыхъ дней гордимся,
Славянскую мы видимъ славу въ нихъ.
И другъ предъ другомъ блесками кичимся,
Еще не видя слабостей своихъ.

И золота славянскаго не цѣнимъ
— Вѣдь надо же трудиться для него —
И золотую мишуру мы цѣнимъ :
Такъ добьемся счастья своего?!

Опасности намъ ужь не угрожаютъ
И наша жизнь на вѣки спасена?
Намъ наши „славы“ въ сонъ не погружаютъ,
И ясно видимъ мы дѣла всегда?

И смѣхъ враговъ глаза намъ открываетъ,
И видимъ : держать насъ въ своихъ когтяхъ,
Сонливость наша быстро исчезаетъ,
И видимъ мы враговъ въ своихъ врагахъ?

И дни народовъ намъ теперь ужь ясны,
И твердо знаемъ, куда пришли
И козни вѣковыя не опасны :
Какъ тучи грамовыя ужь прошли?

Славянству солнце счастья ужь сияетъ,
И братская ужь царствуетъ любовь?
И брата умиленный братъ лобзаетъ,
И дружно съ нимъ снѣшить на дѣло вновъ?!

И вновъ Христось сердца намъ ублажаетъ,
И царствуетъ у насъ Его любовь,
Умы и сердце наше проникаетъ,
И больше нѣтъ враговъ и нѣтъ оковъ?!

Фр. Целестинъ.

Dobre voljice...

Neki je hrvatski pjesnik pjevao : „Naša mladež naša nada, tužnom rodu divan spas!“, a svoju djecu je uzgojio tako, da mu je najstariji sin *Deutsch-Liberaler*, srednji *Deutsch-Nationaler*, najmladji *vicepresidente della lega antislava*.

* * *

Neki je narodni zastupnik progovorio u šest sati večerom na prijateljskom sastanku zlate rieči : „Tko tudjim govori jezikom,

i srce mu je tudje!“, a kad je došao u sedam sati kući, pozdravi dražestnu si ženičicu : „*Grüss Gott, Schatzerl!*“.

* * *

Neki je urednik pisao pred par godina u svojem listu ovako : „Hrvati i Slovenci neka si traže ženu među Hrvatima i Slovenkama!“, a taj se isti urednik oženio, pred nekoliko čedana, Talijankom te govori s njome njemački.

Dr. A. pl. Budisvoj.

Чѣмъ люди живы? — Zakaj so ljudje živi?

Разсказъ Дѣва Толстого. — Preložil M. P. — (Dalje.)

III.

Убралась Семенова жена рано. Дровъ нарубила, воды принесла, ребятъ накормила, сама закусила и задумалась, когда хлѣбы ставить : нынѣ или завтра? Краюшка большая осталась.

„Если, думаетъ, Семень тамъ поовѣдаетъ, да много за ужиномъ не съѣстъ, на завтра хватить хлѣба“.

Повертѣла, повертѣла Матрена краюху, думаетъ : „не стану нынче хлѣбовъ ставить. Муки и то всего на одни хлѣбы осталось. Еще до пятницы протянемъ“.

Убрала Матрена хлѣбъ и сѣла у стола заплату на кржину рубаху нашить. Шлеть и думаетъ Матрена про мужа, какъ онъ будетъ овчины на шубу покупать.

„Не обманулъ бы его овчинникъ. А то простъ ужь очень мой-то. Самъ някого не обманетъ, а его малое дитя проведетъ. Восемь рублей—деньги не малы. Можно хорошую шубу собрать. Хоть не дубленая, а все шуба. Пршдую зиму какъ бились безъ шубы! Ни на рѣчку выйти, ни куда. А вотъ пошелъ со дрова, все на себя

III.

Rano je podelala Semenova žena. Drva je nasekala, vodo prinesla, otroke nasitila, sama nekoliko povečerjala ter se zamislila, kedaj bi zastavila kruh : sedaj ali jutri. Dober krajec hleba je še ostal.

„Ako, misli si, Semen poobeduje tam, zvečer takó mnogo ne sné, za jutre pa zadoščuje kruha“.

Obračala in obračala je Marena krajec in mislila : „ne stavim sedaj kruha. Vse moke je ostalo za nekoliko hlebov. Še do petka jo potegnemo.“

Spravila je sedaj kruh in sedla za mizo, da prišije zaplato na moževo srajco. Šiva Marena in misli, kakó bode on kupoval ovčje kože za kožuh.

„Da bi ga ne osleparil kožuhar. Preprost je zeló moj mož. Sam nikogar ne oslepari, a njega majhno dete zavede. Osem rubljev — to ni majhen denar. Možno je izbrati dober kožuh. Četudi neustrojen, vendar je kožuh. Prošlo zimo, kakó smo bili brez kožuha! Ne na rečico ni bilo možno iti, ne nikamor. A sedaj je šel z doma,

надѣль, мнѣ и одѣть нечего. Не рано пошелъ. Пора бы ему. Ужъ не загулялъ ли соколикъ-то мой?"

Только подумала Матрена, заскрипѣли ступеньки на пыльцѣ, кто-то вошелъ. Воткнула Матрена иголку, вышла въ сѣни. Видитъ: вошли двое — Семень и съ нимъ мужикъ какой-то, безъ шапки и въ валенкахъ.

Сразу почувяла Матрена духъ винный отъ мужа. Ну, думаетъ, такъ и есть: загулялъ. Да какъ увидѣла, что онъ безъ кафтана, въ куртушкѣ въ одной и не несетъ ничего, а молчить, ужимается, — оборвалось у Матрены сердце. Пропилъ, думаетъ, деньги, загулялъ съ какимъ-нибудь непутевымъ, да и его еще съ собой привелъ.

Пропустила ихъ Матрена въ избу, сама вошла; видитъ: человекъ чужой, молодой, худощавый, кафтанъ на немъ ихній. Рубахи не видать подъ кафтаномъ, шапки нѣтъ. Какъ вошелъ, такъ сталъ, не шевелится и глазъ не поднимаетъ. И думаетъ Матрена: не добрый человекъ — боится.

Насунилась Матрена, отошла къ печи, глядитъ, что отъ нихъ будетъ.

Снялъ Семень шапку, сѣлъ на лавку, какъ добрый.

— Что-жъ, говорить, Матрена, — со бери ужинать, что ли?

Пробурчала что-то себѣ подъ носъ Матрена. Какъ стала у печи — не шевельнется: то на одного, то на другого посмотреть и только головой покачиваетъ. Видитъ Семень что баба не въ себѣ; да дѣлать нечего — какъ будто не примѣчаетъ, беретъ за руку странника.

— Садись, говорить, братъ, ужинать станемъ.

Сѣлъ странникъ на лавку.

— Что-же, али не варила?

Взяло зло Матрену.

— Варила, да не про тебя. Ты и умъ, я вижу, пропилъ. Пошелъ за шубой, а безъ кафтана пришелъ, да еще какого-то бродягу голаго съ собой привелъ. Нѣтъ у меня про васъ, пьяницъ, ужина.

— Будетъ, Матрена! что безъ толку-то языкомъ стрекотать? Ты спроси прежде: какой человекъ...

— Ты сказывай, куда деньги дѣвалъ?

Полѣзъ Семень въ кафтанъ, вынулъ бумажку, развернулъ.

— Деньги—вотъ онѣ, а Трофимовъ не отдалъ, завтра посулился.

Еще пуще взяло зло Матрену: шубы не купилъ, а послѣдній кафтанъ на какого-то голаго надѣлъ, да къ себѣ привелъ.

Схватила со стола бумажку, понесла прятать, сама говорить:

— Нѣтъ у меня ужина. Всѣхъ пьяницъ голыхъ не накормишь.

— Эхъ, Матрена, поддержи языкъ-то. Прежде послушай, что говорить...

del vse nase, a jaz nimam kaj obleči. Rano ni šel, a čas bi mu bilo priti. A ni le pogledal v kozarec ljubček moj?"

Jedva je pomislila Matrena na to, zaškrípale so stopnice pred durmi, nekdo je vstopil. Vtaknila je Matrena iglo ter stopila v vežo. Vidi: dva sta vstopila — Semen in ž njim neki kmet, brez kape in v valjanih čevljih.

Nakrat je zavonjala Matrena pri možu duh po žganju. Nu, misli, takó tudi je: napil se je. A ko je zagledala, da je brez suknje, v samej jopici in ne nese ničesar ter se stiska in molčí — krčilo se je Matreni srce. Zapil je denar, misli si, zapravlil s kakim pohajčcem in ga še seboj privel.

Pustila ju je Matrena v kočo, in tudi sama vstopila; vidi: človek je tuj, mlad, suh, in suknja na njem je njih. Srajce ni videti pod suknjo in kape nima. Kakor je vstopil, takó je stal; ne gane se, in očij ne povzdigne. In misli Matrena: nepošteni človek — boji se.

Nakremžila se je, šla k peči, čakala, kaj bode od njiju.

Snel je Semen kapo in sedel na klop.

— Matrena, pravi, prinesi večerjo, kaj li?

Zagodrnjala je Matrena nekaj pred-se. Pri peči stoji, ne gane se: sedaj zrè na jednega, sedaj na drugega in maja z glavo. Vidi Semen, da žena ni pri volji; a kaj hoče — kakor da bi ne opazil, prime potnika za roko.

— Sedi brat, pravi, večerjala bodeva.

Sedel je potnik na klop.

— Kaj, ali nisi kuhala?

Matrena se je ujezila.

— Kuhala sem, a ne zate. Zapil si, vidim, tudi pamet. Šel si po kožuh, a prišel brez suknje, in še nagega potepuha si privel seboj. Nimam večerje za vaju, pijanca.

— Bode, Matrena! kaj nezmisli klepetaš? Vprašaj poprej: kakošen človek. . . .

— Ti povej, kam si del denar?

Segel je Semen v suknjo, izvlekel papirček in ga razvil.

— Denar je tu, a Trofimov ni plačal, obečal je jutri.

Še bolj se je razsrdila Matrena: kožuha ni kupil, a poslednjo suknjo je del na nekega nagega in ga privedel seboj.

Pograbila je z mize denar, nesla ga skrit in pravi:

— Nimam večerje. Vseh golih pijancev ne nasitiš.

— Oj, Matrena, drži jezik za zobmi. Poprej poslušaj, kaj govoré. . . .

— Наслушаешься ума отъ пьянаго дурака. Не даромъ не хотѣла за тебя, пьяницу замужъ идти: матушка мнѣ холсты отдала—ты пропилъ, пошелъ шубу купить — пропилъ.

Хочетъ Семень растолковать женѣ, что пропилъ онъ только двадцать копѣекъ, хочетъ сказать, гдѣ онъ чело-вѣка нашелъ; не даетъ ему Матрена слова вставить, откуда что берется, по два слова вдругъ говоритъ. Что десять лѣтъ тому назадъ было, и то помянула.

Говорила, говорила Матрена, подскочила къ Семени, схватила его за рукавъ.

— Давай поддевку-то мою; а то одна осталась, и ту съ меня, снялъ да на себя наперѣ. Давай сюда, конопатый песь, пострѣль тебя расшиби!

Сталъ снимать съ себя Семень кунавейку, рукавъ вывернулъ; дернула баба, затрещала на швахъ кунавейка. Схватила Матрена поддевку, на голову накинула и взялась за древь. Хотѣла уйти, да остановилась: и сердце въ ней расходилось — хочется ей зло сорвать, и узнать хочется, какой такой чело-вѣкъ.

IV.

Остановилась Матрена и говоритъ:

— Кабы добрый чело-вѣкъ, такъ голый бы не былъ, а то на немъ и рубахи-то нѣтъ; кабы за добрыми дѣлами пошелъ, ты бы сказалъ, откуда привелъ щеголя такого.

— Да я сказываю тебѣ: иду, у часовни сидитъ зотый раздѣшникъ, затылъ совсѣмъ. Не лѣто вѣдь нагишомъ-то. Нанесъ меня на него Богъ, а то бы пропасть? Ну, какъ быть? Мало ли какія дѣла биваютъ! Взялъ, одѣлъ и привелъ сюда. Утиши ты свое сердце. Грѣхъ Матрена. Помирать будемъ.

Хотѣла Матрена изругнуться, да поглядѣла на странника и замолчала. Сидитъ странникъ, не шевельнется, какъ сѣлъ на краю лавки. Руки сложены на колѣняхъ, голова на грудь опущена, глазъ не раскрываетъ, и все морщится, какъ будто душитъ его что. Замолчала Матрена. Семень и говоритъ:

— Матрена, али въ тебѣ Бога нѣтъ?

Услыхала это слово Матрена, взглянула еще на странника, и вдругъ сошло въ ней сердце. Отошла она отъ двери, подошла къ печному углу, достала ужинать. Поставила чашку на столъ, налила квасу, выложила краюшку последнюю. Подала ножъ и ложки.

— Хлѣбайте что-ль, говоритъ.

Подвинулъ Семень странника.

— Пролѣзай, говоритъ, молодець.

Нарѣзалъ Семень хлѣба, крошилъ, и стали ужинать. А Матрена сѣла обѣ уголь стола, подперлась рукой и глядитъ на странника.

И жалко стало Матренѣ странника, и полюбила она его. И вдругъ повеселѣлъ странникъ, пересталъ морщиться, поднялъ глаза на Матрену и улыбнулся.

Поужинали; убрала баба и стала спрашивать странника

— Naučiš se pameti od pijanega tepca. Nisem zastonj marala se ne omožiti s teboj, pijancem: mati mi je dala platno — ti si je zapil, šel si kupovat kožuh — zapil.

Hoče Semen ženi razkladati, da je zapil le dvajset kopejk, hoče povedati, kje je našel človeka, a ne dá mu žena izgovoriti besede: če kaj zine, izgovori uže ona po dve besedi nakrat. Kar je bilo pred desetimi leti, tudi to je opomnila.

Govorila, govorila je Matrena, skočila k Semenu in ga zgrabila za rokav.

— Daj mi mojo jopico; jedina ta je ostala, tudi to si z mene slekel in ná-se naprl. Daj sèm pès, vrag te poberi!

Začel je Semen slačiti jopico, obrnil rokav, žena je povlekla in popokali so šivi na jopici. Pograbila je Matrena jopico, vrgla jo čez glavo in pobrala jo proti durim. Hotela je oditi, a ustavila se je; in omečilo se jej je srcé, hoče se jej jeza vleči, in zvedeti hoče, kdo je ta človek.

IV.

Ustavi se Matrena in pravi:

— Ko bi bil pošten človek, ne bil bi takó gol, a na njem niti srajce ni; ko bi bil prav storil, povedal bi ti, odkod si privedel takega norca.

— A pravim ti: greh, pri cerkvi sedi ta nagi človek, do cela zmrzel. Saj veš, da za nage ni čas sedaj. Nanese me k njemu Bog, a da bi ga pustil umreti? Nu, kaj početi? Kaj se še ne zgodi! Vzel, odel, in privedel sem ga semkaj. Pomiri svoje srcé. Greh je Matrena. Pomirali bodemo.

Hotela ga je Matrena ozmerjati, a pogledala je na potnika in obmolnila. Sedi potnik, ne gani se, odkar je sédel na konec klopi. Roke so zložene na kolenih, glava je mu povešena na prsi, očij ne odpira, zviva se, kakor bi ga dušilo kaj. Obmolnila je Matrena. Semen reče:

— Matrena, ali ni v tebi Boga?

Slišala je Matrena to besedo, ozrla se še na potnika in nakrat se jej je omečilo srcé. Šla je od durij, približala se pečnemu oglu in pripravila večerjo. Pоставila je skledo na mizo, nalila kisle pijače (kvasu) in prinesla poslednji krajec. Podala je nož in žlice.

— Vzamita kaj, pravi.

Povlekel je Semen tujca.

— Prisedi, pravi, mladenič.

Narezal je Semen kruha, nadrobil in pričela sta večerjati. Matrena pa je sedla ob ôgel mize, podprla se z roko in gledala na tujca.

Začel se je smiliti tujec Matreni, in priljubil se jej je. In hipoma se je tujec razveselil, prenehal krčiti se, uprl oči v Matreno in se nasmehnil.

Povečerjala sta; pospravila je žena in začela izpraševati tujca.

— Да ты чей будешь?
 — Не вдѣшній я.
 — Да какъ же ты на дорогу-то пополь?
 — Нельзя Миѣ сказать.
 — Кто-жъ тебя обобралъ?
 — Меня Богъ наказалъ.
 — Такъ голый и лежалъ?
 — Такъ и лежалъ нагой, замерзалъ. Увидалъ меня Семень, пожалѣлъ, снялъ съ себя кафтанъ, на меня надѣлъ и велѣлъ сюда придти. А здѣсь ты меня накормила, напоила, пожалѣла. Спасеть васъ Господь!

Встала Матрена, взяла съ окна рубаху старую Семенову, — ту самую что платила, — подала страннику нашла еше портки, подала.

— На, вотъ! я вижу, у тебя и рубахи-то нѣтъ. Одѣнься, да ложись, глѣ полюбятся: на хоры, али на печь.

Снялъ странникъ кафтанъ, одѣлъ рубаху и портки и легъ на хоры. Потушила Матрена свѣтъ, взяла кафтанъ и поѣла къ мужу.

Прикрылась Матрена концомъ кафтана, лежитъ и не спитъ, все странникъ ей съ мыслей не идетъ. Какъ вспомнить, что онъ послѣднюю краюшку поѣлъ, и на заврта нѣтъ хлѣба, какъ вспомнить, что рубаху и портки отдала, такъ скучно ей станеть; а вспомнить какъ онъ улыбнулся, и възграеть въ ней сердце.

Долго не спала Матрена, и слышитъ — Семень тоже не спитъ, кафтанъ на себя тащить.

— Семень!

— А!

— Хлѣбъ-то послѣдній поѣли, а я не ставила. На-заврта не знаю, какъ быть. Нешто у кумы Маланыи попрошу.

— Живы будемъ и сыты будемъ.

Полежала баба, помолчала.

— А человекъ, видно, хороший; только онъ не ска-зываетъ про себя.

— Должно нельзя.

— Семъ?

— А!

— Мы-то даемъ, да что жъ намъ никто не даетъ?

Не зная Семень, что сказать. Говорить: „будеть толковать-то“. Поветрулся и заснулъ.

(Продолженіе будетъ).

— Odkod pa si?

— Nisem domačin.

— A kako si na poti obnemogel?

— Ne morem reči.

— Ali te je kdo oplenil?

— Bog me je kaznoval.

— Takó gol si ležal?

— Takó gol in zmrzoval. Zagledal me je Semen, vsmilil se me, slekel suknjo, oblekel jo meni in mi velel semkaj priti. A tukaj si me ti nasitila, napojila, vsmilila se. Reši vas Gospod!

Vstala je Matrena, vzela z okna staro Semenovo srajco — jedino, katero je plačala — podala jo tujcu; našla je še svitice in mu jih dala.

— Na, glej! vidim, da niti srajce nimaš. Odeni se, in lézi kamor ti je drago: na klop ali na peč.

Slekel je potnik suknjo, oblekel srajco in svitice in legel na klop. Ugásila je Matrena luč, vzela suknjo in šla k možu.

Pokrila se je Matrena s koncem suknje, leži in ne spi, tujec jej ne gre iz misli. Ko se spomni, da je pojedel poslednji krajec in da za jutri ni kruha; ko se spomni, da mu je dala srajco in svitice, tedaj jej prihaja tesnó; a ko se spomni, kakó se je nasmehnil, vzradosti se jej srcé.

Dolgo ni spala Matrena in sliši — Semen tudi ne spi ter vleče suknjo ná-se.

— Semen!

— А!

— Poslednji kruh smo pojedli, a jaz ga nisem zastavila. Za jutri ne vem, kakó bode. Nekaj poprosim kumo Malanijo.

— Živi bomo in siti bomo.

Ležala je žena in obmolknila.

— A človek, kakor se vidi, je pošten; jedino da o sebi nič ne govori?

— Gotovo ne smé.

— Sem?

— А!

— Mi dajemo, zakaj pa nam nikdor nič ne daje? Ni vedel Semen, kaj reči. Pravi: „bomo govorili o tem“. Obrnil se je in zaspal.

(Dalje pride).

Značaj narodnoga junaka u južnih Slovjena.

Studija*) po narodnim pjesmama.

„Indoevropski narodi“, veli glasoviti Stur, (o narod. pismih a povestech plemen slovanskych v Praze 1853. p. 1.) „izrazuju svaki na svoju ono, što koji u

*) Med razpravami, ki so nam došle na „književni oglas“ od začetka t. l., bila je ta poleg drugih pohvaljena. Op. ured.

sebi sakriva, ili za čim mu se duša zanosi. Indijanac pokazuje to ogromnim sgradama svojih hramova, Persijanac svetim knjigama, Egipćanin piramidama, obeliscima i neizmjernim otajstvenim labirintima, Grk sjajnim kipovima, Rimljanin čarobnim slikama, Nijemac lijepom

glasbom; Slovjeni pak izlili su svoju dušu i poletnu misao u bajne priče, uzvišene pjesne i veličanstvene spjevove*. Poletni duh i bujna mašta Slovjena nije se dala sputati tvrdim kamenom masivnih umjetnosti, niti se podala svim zanosom u bajno carstvo glasbe, već se vinula do vilinskih dvorova poezije, gdje je razvila svu svoju snagu, sav prelestni čar, da zanese dušu i um čovječji. To je polje umnoga djelovanja Slovjena, u kojem su stekli lovor vijenac i u kojem su nadkrilili ostale umne rodove kruglje zemaljske. Pjesma pozdravlja Slovjena, kad prvi put ugleda svjetlo svijeta, pjesma ga prati na pir kao i u boj, pjesma mu kliče posljednji: „S Bogom“, posljednji: „Slava*! Slovjen pjeva u veselju i u tuzi, u sreći i bijedi — i pjesma ga tješi, pjesma ga hrabri, da ne klone, da ne sdvoji, već, da ostane vjeran svome Bogu i rodu! Sav svoj život, sve svoje misli, da, sama sebe stavio je Slovjen u pjesmu.

Je li onda čudo, ako je ta pjesma čarobna i bajna kao ljetna noć, zanosna i uzvišena kao svod nebeski, jasna kao sunčane zrake, a naravna i mila kao tihi romon potočića u zelenu lugu? Je li čudo, ako se svijet zadivio nasladjujući se krasnim narodnim pjesmama južnih Slovjena, kad su ove prvom ugledale svjetlo početkom našega vijeka? Je li čudo, što je Jakov Grimm pisao (Göttinger gelehrte Anzeigen 1826.), da će se „za volju ovih pjesama učiti slovjenski (slavisch) jezik“, te ga je i oholi Nijemac Goethe učio? Ne! nije to ništa čudnovato, dapače naravno i nužno, kao i to, da se diviš nježnom pijevu slavujuvu ili veličanstvenu izhodu sunca. Pjesma ta, koja je ogledalo narodne duše, koja je svjetlo, koje razpršuje i najskrajniju tamu narodnog srca, ta nas pjesma uči poznavati narod, njegove misli i čuvstva, njegovu samosvijest, junačko srce i nježnu slovjensku ćud.

Južni su Slovjeni čitavih pet vijekova u uzkom dodiru, da, većim dijelom i podanici turski, kakovo dakle čudo, ako se junačka pjesma razvila do svoga savršenstva, kad je neprestano bilo lijepoga gradiva, sjajnih junačkih čina, a slovjenska se vila nije dala sputati u gvozdene okove, jer je „slobodna i svome glasu slijedi“. Nije zaostala ni lirska poezija (ženske pjesme), koja nam riše domaći obiteljski i zadružni život, a koja se odlikuje vanrednom nježnošću, ljepotom i milinjem, dubokim mislima u pregnantnim izrekama, i vrlo često nenadanom pointom. Ali nam je mimoći ovaj dio našeg narodnoga pjesništva (u koliko ne seže u naš predmet), da uzmogneno što više govoriti o predmetu, što nam ga daju na ruke junačke pjesme, ili, da se točnije izrazimo, o slici koju nam daje narodna poezija južnih Slovjena o junaku.

I.

Slovjeni su narod golubinja ćudi, pitomi i krotki, nisu napadači na tuđa prava, ali svoje ljube, i brane do posljednje kapi krvi. Vjera im je najdragocjenija

ostavština otaca, a sloboda najplemenitije blago na ovom svijetu. Za vjeru i slobodu dati će svoj imetak, svoju krv, svoj život. Odatle silni junaci, ona neumrla ljudska djela, što no ih opijeva narodna pjesma. Za krst i slobodu, za bijedna i nevoljna, za pravo i zakon bore se junaci i umiru. Oni umiru, ali ideja ostaje pobjednica, a neprijatelj osramoćen: jasan dokaz, da će jednom pobjediti i ideja, istina i pravda, jer Bog, taj otac istine i pravde, živi i ostaje.

Da sam umjetnik slikar, evo kako bih prikazao junaka na osnovu narodne poezije:

Pomislite si krasnu oranicu, na kojoj je zrelo klasje oborilo glave od silne težine obilnog ploda. Ovu uzdanicu našega seljaka, ovo jedino vrelo njegovoga prihoda, ovaj plod, koji je on svojim znojem zalijevao, zapali mu eno okrutna ruka Turčina, i tmasti se dim nadvi nad oranicu i osjeni nevoljne mladiće i djevojke, što no leže povezanih ruku naopako pokraj zlobne Turadi. Nu eno na drugoj strani oranice žestoke borbe: orijaški div sa plemenitim mačem odbija bijesne nasrtaje turske. On je sam, Turadi na stotine — ali se plaše njegova pogleda iz kojega sijevaju munje, njegova mača, koji nosi plamen, i njegova sjajna čela, na kojem čitaš: „Za krst i slobodu!“ Iza njega eno bijedne i nevoljne raje, koja gola i odrpana kleca na koljena i sklopljenih ruku moli Boga, da pomogne junaka, da odbije nasrtaje i da nju spasi. U to se zarumeni iztok, sunce se rodi, i pošalje zlatne svoje trake na bojište, da razprši maglu, paru i tmasti dim, da donese utjehu i pobjedu junaku i raji.

Da! junak je bolni vapaj, neumoljivi prosvjed nevoljnih i bijednih; junak je angjeo osvetnik vjere i slobode; junak je žarka strijela, koja pali i ubija sve, kamo segne; junak je zvijezda danica, znak bolje, sretnije budućnosti!

Tražio sam u narodnim pjesmama rečenicu, koja bi vam podala najbolju karakteristiku narodnoga junaka, koja bi nam u malo riječi izrazila sav njegov bitak, ćitavu dušu u najjasnijem svjetlu. Naše je skromno mišljenje, da smo je našli i to baš u onoj tako jednostavnoj i tako popularnoj izreci, koju možemo čitati gotovo na svakoj stranici narodnih pjesama. Ta komu nije znana ona glasovita: „Ne bojim se ni koga do Boga*! (Vuk: Narod. pj. III. 1. itd. itd.) Teško će se koja druga rečenica naći, iz koje bih mogao tako jasno čitati i poučiti junakov rad, misli i čuvstva, kao što mogu iz ove. Ovo je junakov alfa i omega, njegov prvi uzklik i posljednji uzdah. To je u jednoj izreci najjače, najjasnije, najpregnantije izražen njegov značaj, njegova duša, njegovo životno načelo, prema kojemu on udešuje sav svoj rad, sve misli i čuvstva, a od kojega ne odustaje nikada, niti popušta za dlaku.

Zvanje naime i uzvišena zadaća junaka jest: valjano se služiti svojim junačtvom i ne dopustiti, da ga

tko nadvlada. Ovomu odgovara navedeni princip: „Ne boji se junak ni koga,“ bori se sa svakim i upotrebljava sve svoje sile i sposobnosti, da nadvlada protivnika, dok nikada ne popušta, a nekmoli bježi — a sve zato, jer se „ne boji ni koga“. Ipak — on se boji Boga! Eto vam jamstva, da će junak zadovoljiti i drugome zahtjevu: da će se „valjano“ služiti svojim junačtvom, jer se boji — „Boga“. Eto svjetla u njegovu dušu, koje razpršuje tamu i grozotu, koja proizlazi iz prvoga dijela rečenice. Straha i trepet, koji se rodio iz prvoga dijela, strave i užasa pred čovjekom — koji nikome ne popušta, a sa svakim se bori — nestaje, a pred nama se javlja čarobna slika plemenitoga pobornika za svetinje i pravo. Boji se junak Boga, jer se osjeća čovjekom, ali samo čovjekom. Znade, da ima njetko viši, koji je i nad njime, od kojega je sve, a koji je cilj i blaženstvo njegovoga života. Osjeća, da je stvoren od Njega i za Njega. Osjeća, da Mu valja zato da služi, da upotrebi sve svoje sile i sposobnosti, da proširi, ojači i otvrdi Njegovu slavu. Nestaje tako pojma slavohlepnoga vojnika, užasnoga okrutnika, sebičnoga razbojnika, a pred našim očima zasjaji mila slika plemenitoga kršćanina, koji poznaje svoje dužnosti prema Bogu, sebi i bližnjemu.

Junak živi i radi, da zadovolji svim svojim dužnostima. Nu njegovu Bogu se ruga nevjernik, njegova

vjera je potištena, on sam strada u robstvu kao i njegov bližnji.

Eto obsežnoga polja za njegovo djelovanje.

On će uložiti sve svoje sile, svoje srce, svoj um, da i svoj život, da izvojsiti Bogu Njegovu čast, vjeri dostojno štovanje, a bližnjemu sretnije i bolje stanje. Cilj mu je dakle: slava Bogu, vjeri i domovini. Da taj uzvišeni cilj polučiti, upotrebit će svaki momenat, svaku sgodu kao pojedinački motiv svoga djelovanja; odatle eto raznih motiva, prema raznim prilikama, u koje dodje sgodimice.

Kakav će biti u svom djelovanju, opet nam kaže princip: „Ne bojim se ni koga“. Nužno slijede odatle sva njegova svojstva: brabrost i odvažnost, kao i silna jakost i uztrajnost; vanredna energija, kao i junačka nepokolebivost.

Ali opet: on „se boji Boga“, on je kršćanin. Eto nam opet jamstva, da će i u svom djelovanju ostati vjieran svome načelu, da će se i u najvećoj strasti sjetiti, da je dijete Onoga, koji je došao, da naviješta mir a ne rat, koji je sama ljubav, koja ne mrzi nikoga.

Evo nam vjerne slike, koju nam podaje princip: „Ne bojim se ni koga do Boga!“ Da vidimo, da li ovaku podaju i narodne južnoslovenske pjesme.

(Dalje pride.)

Ruska narodna muzika na vsesvetovni razstavi v Čikagi.

Najznamenitiša zbora, baveča se z rusko narodno muziko, sta zbora: g. *Slavjanskega v Moskvi* in g. *Arhangeljskega v Petrogradu*. Lanskega leta pa je darovita pevica, **gospa Papric-Linjeva**, odrinola v Ameriko s svojim zborom, da bi tudi v Novem svetu uznali o ruski narodni muziki. Ta slavna domoljubkinja ruska je dala mnogo koncertov v raznih velikih američanskih mestih. Požinjala (žela) je veliko slavo, kjer koli je nastopala s svojim zborom. Ta slava se je raznesla po vsem svetu, dosegla je tudi njeno domovino, kjer so nekateri veliki listi prinašali obširna, jako pohvalna poročila o koncertih gospe Linjeve.

Celo naravno je torej, da je odbor vsesvetovne razstave v Čikagi povabil znamenito rusko pevico z njenim zborom kot predstaviteljico ruske narodne pesmi na razstavi. Gospa Linjeva je pritrčila na povabilo, tembolj, ker sta jo dva prva poznavatelja ruske narodne pesmi, gg. Melgunov i Lysenko nagovarjala, da bi prevzela si to veliko, pa vendar le posilno jej zadačo.

Tako je meseca maja gospa Linjeva podpisala v Čikagi dogovor, po kojem jej je muzikalni odbor na razstavi dovolil odločeno čislo koncertov à capella i s spremljevanjem razstavine godbe.

Takih koncertov bilo je po poročilu „Nov. Vr.“ 6 i vršili so se od 5. do 13. junija. Čitatelji „Slov. Sveta“ se morebiti ne bodo hudovali name, ako jim priobčim v kratkem vsporedne teh koncertov. A capella pel je zbor gospe Linjeve naslednje pesmi:

„Коль славенъ“, „Херувимская“, „Да исправится“, „Святый Боже“, „Отче нашъ“, „Ночка“, „Утица“, „Лучина“, „Сѣни“, „Эй ухнемъ“, „Ой у Лузы“, „Внизъ по матушкѣ“, „Не бѣлы сѣбри“, „Поздно вечеромъ сидѣла“, „Ой на горы“, „Ой у садочку“, „Топъ мой гречанники“, „Черна гречка“, „Во дузьяхъ“, „Ой и не гораздъ“, „Ой зпяти“, „Гей не дивуйте“. Naslednje komade je pa spremljala tudi razstavina godba pod vodstvom g. Glavača, oficijalnega predstavitelja ruske muzike v Čikagi: „Коль славенъ“, „Дѣвичий хоръ“ iz opere „Евгеній Онѣгинъ“, „Слава“ iz „Хованщины“ i „Гей не дивуйте“ g. Lusenki. Samo godba bez pevskega zbora svirala je pa te plesne: „Fest ouverture 1812“ Čajkovskega, „Эскизъ степей“ Borodina, „Камаринская“ Glinke, „Иванъ Грозный“ Rubenštejna, „Overture-3 русскихъ мелодій“ Balakirjeva, „Казачекъ“ Dargomyžskega, „Элегія для струнаго концерта“ i „Capriccio italian“ Čajkovskega, „ouverture“ iz „Руслана и Людмилы“, „Polonaise“ Čajkovskega, „Триумфальный маршъ“ Glazunova, sestavljeni osobito za razstavo v Čikagi.

Strokovnjakom muzike sploh i poznavateljem ruske muzike v posebnosti še pristavimo, da je „Херувимская“ pela se po napevu simonovskem, a „Да исправится“ — po napevu bortjanskem. Vsak bezpristrasten sodnik mora reči, da je podbor pies odboren, odličen i umel; da taka bogata zbirka istinito prelepih pesnij, kakor dubovnih, tako i posvetnih zares more predstaviti rusko narodno i duhovno muzo v oni svetlobi, v koji je po

pravici smelo pričakovati jo vsesvetovno občinstvo i sozemljaki gospe Linjeve ž njenim pevskim zborom. Da je prvo istinito ocenilo lepoto ruske muzike i vrlo umetnost ruskih pevcev, o tem nam svedoči novinarstvo amerikansko, odkliknivše se o ruskem penju nenavadno pohvalno i navdušeno. Po malosti prostora privedemo samo dva odziva. — Od 11. junija, pravi „Chicago Tribune“, celi teden gospodovala je na razstavi ruska muzika. Narodne ruske pesmi zamenile so Šumana. Zbor gospe Linjeve, predstavljavši rusko narodno muziko, je prelepo urejen, je jako zanimiv i poučen. On sestaje iz pevcev od narave bogato nadarjenih, koji so po rodu menda vsi kmečkoga stana. Zbor poje skrbno izvežbano; vendar pa se je gospe Linjevi posrečilo, da so mu ostale vse te prvine, s kojimi najbolj miče lepota neumetnega, čisto narodnega penja (petja). Ženski glasi i glasi treh fantov odlikujejo se z izvornim, pa mičnim tembrom, moški glasovi so pa vrli, posebno basi so nizki, globoki in zvočni.

V „Musical Courier“ pa tako pišejo o ruski narodni muziki: Ženske predstavile so na razstavi mnogo vzorov svojega truda, svojega dela. Med temi vzori je najbolj znameniti mičen zbor gospe Linjeve; kajti dokazal je zares čudno silo, umetnost i izvornost te darovite ruske artistke (igralke).

Ženske morejo po pravici gizdati s z njenim vspehom i oddati jej prvenstvo na vseh svojih zmagah na razstavi. Če rečemo, da v petju zbora nismo zapazili ni najmanjše pogrešnosti v ritmu, v muzikalni lepoti tona ali v intonaciji, dasi je zbor pel ves čas brez vsa-

kega spremljanja, si čitatelj pač more živo predočiti, kako je bilo zares prelepo zborovo petje. Zborovo petje prešinjala je globoko čutje, prešinjala je je poetična koncepcija narodne ideje... V teh pesnih razkriva se cela nova okrajina muzike, katera kipi od nedolžne svežesti i čistote ima glavno silo v nepokvarjenem narodnem duhu i slogu, doslej še ucelevših od umetnosti... Ali mi, Amerikanci, ne moremo posneti, če tudi samo tisočni del teh svetlih barev, naši narodni muziki? Ali pri nas narodna muza ne razpolaga z neobjetnimi ravninami, z našim Kavkazem, z našimi velikanskimi lesovi, z globokimi i prostranimi jezери, z isto mešanico ras, z našim Krimom? Zakaj bi neki med nami ne našel se tak umetnik, koji uzrl bi v tem obširnem carstvu glasov i zvokov nekaj domačega, nekaj sorodnega, koji nam dá novo harmonijo, nove melodije i postane amerikanski Liszt, Dvořak, Chopin, Čajkovskij... Ta novi umetnik-artist bode idealizoval negritjanske melodije, meksikanske plese, kanadske popotne pesme ali indijske vojne himne i tako vstvari zares amerikansko narodno rapsodijo“. Glede zemljakov gospe Linjeve ž njenim pevskim zborom pa dopisnik „Nov. Vr.“ opazuje jako žalostno javljenje: „Теперь, какъ мнѣ непріятно, я долженъ замѣтить, что не всѣмъ русскимъ „интеллигентамъ“, слышавшимъ русскіе концерты въ Чикаго, понравились наши русскія народныя пѣсни. Это, впрочемъ не столь важно...“ Da, da! če to ni važno, je pa vsaj žalostno, da med bistvenimi svojstvi ruske „inteligencije“ naštevamo i to, kateri se po ruski pravi самооплеваніе...

Božidar Tvorcov.

D O P I S I.

U Trstu, 15. oktobra 1893.

Dne 10. t. m. izdahnula je ovdje, iza duga, težka bolovanja, plemenitu dušu dražestna gdjica Anka Vičić, c. kr. nadučiteljica gradjanskih škola, u cvietu života svoga. Koli je bila obljubljena, cienjena, štovana, to je dokazao sjajni, presjajni sprovod, priredjen troškom učiteljica i učenica. Troškom istih nabavljena je plemenitoj, uzornoj pokojnici na ovdješnjem groblju posebna raka, nad kojom će podignuti do mala i krasan spomen-marmor.

Spisatelj tih redaka poznavao ju bolje nego samoga sebe. Bila je — ako smijem izreći svoj sud — mišljenjem, čučenjem, željenjem toli blaga, nježna, umiljata, koli čovjek ne smije biti... pošto svietom vlada ne samo dobro, nego i zlo. Da je imala više eneržije, bila bi sada zdrava i vesela. — Naobražena bila je, kako je dandanas malen samo broj gospodjica. Poznavala je dobro pet jezika, najbolje, dašto, slovenski i hrvatski. Glasba bila joj najveća slast na svietu, glas imala krasan. Igrala je i pjevala najradje i najsladje naše domaće, hrvatske i slovenske skladbe, osobito narodne popjevke. Narodnu poeziju slovensko-hrvatsku poznavala je duboko. Malo prije nego je oboljela, bila je počela prevadjati, zajedno sa spisateljem tih redaka, naše narodne pjesme, „diku našu i slast“, na njemački. Poznavajući točno i naše narodne pjesme i njemačkoga jezika nevezani i vezani govor, bila bi uspjela sjajno. Nije bilo sudjeno...

I u drugom pogledu gubitak je velik, prevelik. S učenicami slovenskih i hrvatskih roditelja nije htjela privatno govoriti nego slovenski i hrvatski. A kad bi

joj nagovorena učenica odvrtila, da nezna nego talijanski i njemački, stresla bi se na nju blagim načinom: „Sramuj se!“ Stotina učenica neće zaboraviti nikada rieći: „Sramuj se!“

Svatko, koji ju je poznavao, žali za njom — ja žalim i s toga, što će se nad grobom oduševljene Ljubljanke čitati njemački epigram.

Tr.

Iz Rusije, koncem septembra.

Med 7. i 10. septembrom pogibla (poginila) je v baltijskih vodah oklopnica „Русалка“. Odrinila je iz Revelja zjutraj v Helsingfors, na potu pa jo je srečal strašen vihar, vrgši jo na podvodno skalo, s katere je pa še zdrknila po zakonu inercije, a potem se je skrila na globino morja na vselej. To je jedna verzija; druga pa pravi, da je naletel na njo velikanski val, prikrivši jo na veke; tretja pa govori, da jo je napor valov oprovrgel (prekopicnil), tako da je sama ladija pokrila vse, kar je bilo v njej. Poslednja govorica je najbolj verojetna, ker do sedaj ni najdeno ni sleda zanesljivega, kje je zgodila se strašna nesreča, razen nekolikih vésel i jednega rešilnega čolna, v kojim je ležal mrtev morjak-prostak. Na ladij oklopnici bilo je 178 ljudij, 166 prostakov, 11 častnikov i kapitan Ješen, človek dober i morjak v vseh obzirih izvrsten. Ali ni dobro srce, ni svetli um ni mogel odkloniti neizbežnega pogina od razjarene pošasti, katero veličajo: „Балтійское море съ чудеснымъ финскимъ заливомъ“... Po pogibših jokajo vdove i otroci, joka ruski car, joka vsa Rusija, joka

tudi Francija... Ali ne jokajo, kaj vi menite, Angličani, Nemci? More biti, gotovo pa tega ne vem; pač pa vem, da je v Finiji nedavno priključil se dogodek, kateri svedoči naglavno, da *Fini k Rusom ne gojijo laskavih čuvstev*... „Mosk. Véd.“ pripovedujejo reč tako: Okolo mesta Kotke se je ustavila ruska ladija; kaka? — o tem žalostna zgodovina molči. S te ladije prišli so v kavarno trije častniki z gromečim imenom: Boljšakov, pl. Franze i Skorupo. Skoro po vходу napadel je mestni inženir Borhart Boljšakova, udarivši ga bez vsakega povoda v prsi! Boljšakov obrnil se je k mestnemu policijskemu prefektu Stembergu za pomoč; ta pa je v poredku odrekel, pač pa je ruskega mornarja sam razžalil z besedo i razmahom rok... Ruski častniki-morjaki zapustili so takoj grozno kavarno ter svojemu načelniku

poročili vse, kar so videli, slišali i očutili... Ta pa je vso „affaire“ priobčil v svojem dokladu viši oblasti, katera menda stori, kar zahteva rusko ime, ruska čast. — Ta dogodek vam kaže, da ruske okrajne (pokrajine) pohodijo (so podobne) na vaše poredke s to razliko, da pri vas maloštevilni inoplemenci kot stranka polnopravna bijejo mnogoštevilno našinstvo kot brezpravno, tukaj pa rusko pleme v svoji koči trpi napade na svoja državna prava iz za nekega vsesvetovnega človekoljubja, katero pa vede na posledek k meču in puški, da obilnimi potoci teče rdeča kri... Zgodovina je najgorša učiteljica ljudij, torej tudi državnikov; ali morali bi jo slušati, dokler še ni prepozno — Podobni argumenti ad homines se množé...

Božidar Ivorcov.

Ruske drobtinice.

Съ миру по ниткѣ, голому рубаха.

— Švedski in norveški tvorničarji so se takoj izkoristili s carinsko vojno med Nemčijo in Rusijo, ter so dobili obilo naročil iz Rusije. Rusko žito pa se bo prodajalo na Švedskem in Norvežkem.

— Leta 1896. bode v Nižnjem Novgorodu vsruska obrtna razstava, katero bode podpirala tudi vlada. Doprinese vlada 3 mil. r. in vsa svoja poslopja od bivše Moskovske obrtne izložbe.

— Sistem dobrovoljne pomoči siromakom imajo države: Francija, Belgija, Italija, Španjolska in Alzaško-Lorenska, a faktično dosedaj tudi Rusija. Pokazala pa se je potreba, da se uvede državna pomoč ruskim siromakom. Francozki pisatelji uže dolgo trdé, da moralna pomoč deluje nenravno, vendar življenje zahteva tako pomoč. Načrt ruskega zakona priporoča, da se ustanovi davek od 3 kopejk na glavo; izračunali so, da bi se tako nabralo 4—5 milij. rubljev. Svaré pa, da ne bi občine dobile prostih rok za razdelitev pomoči, ker se boje, da bi, kakor je to razvil uže znani Schaffe, občine z državno podporo gospodarile slabo.

— Voditelj ministerstva državnih imenij A. S. Ermolov, rekel je v Charkovu zbranim gospodarjem, da naj se ne plašijo časnih težav, s katerimi se morajo boriti, posebno vsled carinske vojne z Nemčijo: „... vse vladine odredbe imajo svrhu, da se v bodočnosti zboljšajo uslovja gospodarskega napredovanja . . . bodočnost ruskega poljedeljstva je popolnoma zavarovana, ako le mi sami porabimo potrebno delo in znanje . . . Imel sem priliko, da se prepričam, da rusko kmetijstvo, ne glede na časne težave, a morda ravno radi njih odločno napreduje na potu, ki nas pri skrbni pomoči vlade dovede brez dvoma k jako ugodnim in sijajnim vspelom“.

— Ministerstvo državnih imenij skrbelo je i dosedaj za popoljšanje živinoreje, nakupovalo je živino za pleme, hranilo jo je samo in razdajalo raznim gospodarjem. Tudi denarne podpore je delilo v to svrhu, pomagalo gospodarjem v borbi z raznimi nametniki. Gospodarji so dajali od 2 do 3 glav dobljenih od ministerstva po petih letih jedno glavo priploda, in to mlado živino je minister-

stvo delilo med druge gospodarje. Vse to ni imelo večega vspeha za to ministerstvo sedaj snuje razširjenje svojih „ferm“, umnožava njih število, da se tako dobi „razsadnik“ p emenske živine.

— „Severni Věstnik“ ima novo razpravo znanega pisatelja L. N. gr. Tolstega: „He žbzanie“. V njej polemizuje grof Tolstoj proti E. Zoli, kateri je priporočal kot zdravilno sredstvo v socialnem življenju — delavnost. Tolstoj pravi, zakaj bi delali? — Za znanost? — Učenjaki pobijajo drug drugega, kakor n. pr. prirodoslovci, idejalisti, filozofi. Pozitivisti ne priznavajo spiritovalistov in njih učenja. Za to je prišel Tolstoj nekako do učenja kitajskega filozofa Loadse, ki uči, da se „Tao“, t. j. vrlina in resnica doseže ne delanjem. Ali ne bi bilo bolje, da je T. ostal pri evangeliju in slavil njegove svete resnice, kakor je to delal preje?

— E. Dm. Naryškin, jeden iz staroznamenitih boljarov, odlikuje se uže dolgo vrsto let s svojo požrtvovalnostjo za prosvetne svrhe ter je nedavno dobil iskreno pohvalo svojega carja. L. 1870. požrtvoval je 250 tis. r., da so na obresti osnovali v Tambovu pripravnico za ljudske učitelje. Po tem je pridal k tej glavni še 150 tisoč r. kot pokrovitelj tega zavoda, in tambovske možke gimnazije in realke, skrbel je mnogo let za dijake prav po očetovski; zasnoval podporno društvo in konvikt, za kateri je žrtvoval novih 100 tis. r. in obljubil še vsako leto posebno podporo. V blagi skrb i za narodno omiko sezidal je v Tambovu obširno poslopje za javno knjižnico in „nar. čitanja“, izprosil si je dovoljenje za društvo, ki prireja taka predavanja v Tambovu in po celi Tamb. guberniji. Namenjena so ta predavanja za najšire občinstvo; pa se jemlje predmeti ali moralni pouk, ali literatura, poljudno izložena po posamičnih pisateljih, ali praktična vprašanja občega napredka. V obče naj omenimo tu, da se taka in podobna predavanja v Rusiji širijo vedno bolj, in da razumništvo, možko in žensko, rado žrtvuje čas in denar za blago svrhu vsestranske omike ruskega naroda v kristijanskem duhu. C.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele:

Shod volilcev v Dekanih. Državni poslanec g. dr. Mat. Laginja sklical je svoje volilce koperskega okraja dne 19. t. m. v Dekane, da bi jim poročal o politiskem položaju in o svojem delovanju v državnem zboru. Udeležitev

volilcev je bila mnogobrojna in sicer od strani duhovščine, posvetnega naobraženstva, kakor preprostega naroda. Sprejeli so pa tudi svojega poslanca kaj sijajno. Pozdravil ga je pred zborom predsednik sklicevalnega odbora, g. župnik-dekan Kompare. G. poslanec razjasnil je kriv čno osnovo zbornice po-

slancev, vsled tega trpi v prvi vrsti kmetijski stan. Uvidela je tudi vlada potrebo preosnove volilnega reda. Govornik se nada, da doživi Istra boljših časov toliko v narodnem, kolikor v gospodarstvenem obziru. Pri proračunu našel je g. poslanec, da *ni res*, da bi bila istrska pokrajina *pasivna*. Vlada troši za druge deže, kar pa troši za pokrajino, je pokrajini večkrat v škodo. Priviligovana so mesta, dežela pa trpi. Poslanec želi, da se v prid in v zboljšanje razmer kmetijskih občin koperskega okraja *razdeli* sodni okraj koperski. Slikal je krivično osnovo mitu in zemljiščno-odvezne zaklade, katero breme bi se moglo odpraviti. Kakor znano, inata poslanca Laginja in Spincić veliko zaslug, da se na to stran bremena zljajšajo istrskim kmetom. Da pa vlada zanemarja pokrajino istrsko in Dalmacijo, uvidel je celo poslanec Plener, ter se o svojem času potegnil za njo. Dotikajoč se narodnosti in vere, želi dr. Laginja zboljšanje verskih zadev in odpravo *narodnosti* pogubnega sedanjega sistema. Tolmači tudi vzrok, zakaj se naslanja njegova stranka v državnem zboru na Mladočehe, namreč najbolj zato, ker so *energični*. Konečno izjavlja govornik, da je njegov *ideal* zjedinjenje hrvatskega in slovenskega naroda na Primorskem, za vresničenje katerega ne pozna nobene nevarnosti. Na interpelacijo, kako se ima vesti proti novemu domobranskemu načrtu, izjavil je, da bode glasoval proti njemu, ker bi isti utegnil še pomnožiti davke. — Na drugo interpelacijo o njegovih mislih gledé izjemnega stanja v Pragi, omenil je, da, ako bode kedaj glasoval za kako vladino naredbo, za to prav gotovo ne bode. Istotako obsoja tudi volilno preosnovo kot nepopolno. — Zbor je potem izrekel naslednjo zaupnico: „Volilci koperskega okraja izrekajo na volilnem shodu v Dekanih dne 19. okt. svojemu državnemu poslancu g. dr. Matku Laginji svoje *popolno in neomejeno zaupanje*, zahvaljujoč se mu od srca za sedanje njegovo neumorno delovanje“. Zatem je g. dekan Kompare priporočal poslancu, da se vstrajno potegne za versko narodno šolo, in shod je sklenil to resolucijo: „Volilni shod, zbran v Dekanih dne 19. okt. 1893., popolnoma odobrava delovanje svojih poslancev in pozivlja vlado, naj se ozira na predloge in sovete naših zastopnikov za poboljšanje našega narodno-političnega in gospodarskega stanja v Istri“.

Trst. Razpisana je bila dopolnilna volitev za jednega poslanca tudi v 3. okraju slovenske okolice. Slovenski kandidat g. Vatovec je bil izvoljen z veliko večino glasov. Narodne množice so dolgo zavajali, da bi prešle v tabor italijanašev, vendar niso dosegli neplemenitega namena. Sedaj je v Trž. dež. zboru, oziroma совету 5 slov. zastopnikov, namesto 6. Iz mesta ni nobenega. V narodnostnem pogledu so „konservativci“, uže pokazali, da grejo ista pota, kakor italijanski radikali.

Občni zbor „Sloga“. „Sloga“, politično društvo goriških Slovencev imelo je dne 12. t. m. svoj občni zbor v Gorici. Odborovo poročilo povdarja posebno neumorno delovanje odborovo za osnovanje in razširjanje osnovnih slovenskih šol v Gorici. Lani začela je „Sloga“ sprejemati tudi dečke v svoje zavode, z novim šolskim letom pa so se osnovne šole razširile za jeden razred. „Sloga“ ima sedaj te-le zavode v Gorici: mešan razred, ki obsega 2. šolsko leto in otroški vrt, dalje v drugi zgradbi dva dekliska razreda, jeden mešan in jeden deški razred in otroški vrt. Skupno pohaja razrede okroglo 300 dečkov in dekljic, otroška vrta pa 100 otrok. — Odbor je ob priliki 50. leta škofovanja sv. Očeta izročil pismeno svojo čestitko papežu v roke knez nadškofu goriškemu, kateri jo je o svojem obisku v Rimu izročil sv. Očetu. — Nadalje omenja poročilo važnost trgovinske in obrtne zbornice tudi v narodnem pogledu, zbok

česar deluje odbor na to, da zruši tudi to italijansko trdnjavo, in to se z nekoliko odločnostjo utegne posrečiti, kajti lani uže propadli so slovenski kandidatje le za kakih 30 glasov. Poročilo naglašava važnost slovenskih osnovnih šol. „Sloga“ vodi borbo za slov. osnovne šole uže dalje časa v imenu zasebnikov. Pred 2 letoma je rešil dež. šolski svet te prošnje deloma ugodno, ker je dovolil za sedaj dvorazrednico, katera naj bi se v potrebi razširila na štirirazrednico. Proti tej rešitvi pritožil se je na ministerstvo mestni svet, ker mu je bilo preveč, pritožila pa se je tudi „Sloga“, ker ji je bilo premalo. Ministerstvo je odredilo, da se z nova doženejo uradni podatki, na temelju katerih naj šolske oblasti sklepajo z nova o prošnji. Te podatke bi bilo moralo postavno poverjenstvo sestaviti uže do 15. septembra, toda mestna šolska oblast ga do danes še ni sklicala k delovanju. Odbor namerja zbok tega ne ozirajoč se na prejšnjo rešitev, predložiti v kratkem novo prošnjo. — Konečno omenja poročilo porotnih sodišč, v katerih sedé kljubu ogromni večini slovenskega prebivalstva skoro izključno italijanski porotniki, kateri uže vsled svoje mrznje do slovenskega naroda ne morejo soditi nepristranski obtožnica Slovencev. Odbor „Slogin“ odposlal je zategadel okrožnico na županstva, s prošnjo, da mu dopošljejo točno sestavljene prvotne imenike porotnikov.

Iz blagajniškega poročila razvidimo, da je imelo politično društvo „Sloga“ v prošlem letu dohodkov 166 gld. 90 kr., stroškov pa 164 gld. Gotovine ima koncem septembra meseca 219 gld. 81 kr. Račun za šole in otroške vrte pa nam kaže dohodkov 4857 gld. 28 kr., med katerimi se nahaja podpora družbe sv. Cirila in Metoda v znesku 1100 gld., vladina podpora otroškemu vrtu 300 gld. in radodarni doneski dobrotnikov 2493 gld. 94 kr. Stroškov bilo je za šolske zavode 4421.19 gld. Stan imenja kaže gotovine 2158.76 gld., ali 18.62 gld. več nego lani. Za dōbo od 1. oktobra 1893 do 30. sept. 1894 izkazuje proračun 4500 gld. potrebščin in baš toliko stroškov.

Pri posamičnih nasvetih predlaga predsednik g. dr. A. Gregorčič resolucijo, po kateri se prosi vlada, da se izvede zveza Tržaškega pristanišča s severjem po železnici, ki naj bi šla mimo Gorice na Koroško in postranska črta iz Soške doline po Baški dolini v Bohinj ali pa po Idrijski dolini v Škofijo Loko. Ta resolucija se vsprejme soglasno. Zatem predlaga tajnik g. And. Gaberšček tri resolucije. Prva omenja, da je sprejel občni zbor na jznanje z opravičeno nejevoljo poročilo o zavlačevanju zadeve gledé slovenskih osnovnih šol v Gorici. Ako je c. kr. šol. svet Goriški ustanovil laško šolo v Podgori za 125 učijanov, ki prebivajo tamkaj kot delavci od danes do jutri, dasi ni postavnega števila otrok, marveč v 3. letu obstanka te šole le nekaj nad 30 in med temi je več otrok iz Italije doma — bile bi šolske oblasti uže davno morale poskrbeti za slovenske šole v Gorici, kjer le v 5 naših razredov zahaja nad 300 otrok. Občni zbor izraža nadalje željo, da bi se ustanovila v Gorici večerna nadaljevalna šola za slovenske obrtne učence, kakoršna je italijanska. Zato se nalaga prihodnjemu odboru, da podá utemeljene prošnje v tej zadevi okrajnim šolskim svetom v Gorici, Sežani in Tolminu. V drugi resoluciji se odobruje odborov korak gledé porotnih sodišč in protestuje se svečano proti postopanju državnega pravdnštva, ki toži Slovence pri okrajnem sodišču Goriškem in Tržaškem v italijanskem jeziku ter se zahteva odprava te nezakonitosti. V tretji resoluciji protestuje odbor odločno proti neprestanemu obrekovanju Slovencev od strani nasprotnikov, češ, da Slovenci smo „surov narod z živinsko naravo in divjaškim nagonom“, kakor se je drznil dr. Marani izreči celó v javni seji mestnega starešinstva. Vse tri resolucije so bile vsprejete soglasno. — Ko-

nečno je poročal dr. A. Gregorčič o zunanjem i notranjem politiskem položaju. Govoril je o trozvezi, o zboljšujočih se razmerah z Rusijo, o izjemnem stanju v Pragi, katero ne more odobravati noben Slovan, dalje o premembi volilnega reda in o predlogi za preastrojitev deželne brambe. Proti izjemnemu stanju sta govorila še gg. dr. Rojic in dr. Tonkli, na kar je sprejel zbor soglasno to-le resolucijo: „Občni zbor sprejema z odobravanjem na znanje poročilo g. državnega poslanca o zunanjem in notranjem političnem položaju in še posebe o stališču, katero so zavzeli slovenski poslanci nasproti izjemnemu stanju v Pragi in okolici, kakor pač jedino more storiti poslanec, ki ima slovansko srcé; prosi ga tudi, naj glasuje za vsako predlogo, ki bi razširila volilno pravico“.

Pri volitvi novega odbora je bil z vsklikom soglasno zopet voljen predsednikom dr. Ant. Gregorčič; odbor je, z majhno izpremembo, sestavljen iz prejšnjih odbornikov.

Pri resoluciji o železnicah, katero je predložil dr. Gregorčič, vidimo, da je občni zbor prezrl črto, ki naj bi vedla iz Gorice po Čepovanski dolini dalje, kakor je to nasovetovalo pred leti kat. pol. društvo Čepovansko, kateremu je tedaj predsedoval č. g. župnik Blaž Grča. Črto čez Čepovan so poštevali kot strateško važno, v trgovinskem pogledu pa, ker bi bila mnogo kilometrov krajša, nego vsaka druga.

Strossmayrjevo zahvalno pismo Parčić - u.
Preč. g. dr. Ante Parčić, kanonik pri sv. Jeronimu v Rimu, poznan veščak v staroslovenščini, kateri je priredil najnoveje izdanje glagolskega misala, poslal je jeden iztis te knjige s posebnim pismom vladiki Strossmayrju. Ta pa je odgovoril z naslednjim lepim pismom: „Častni moj gospod! Hvala Vam lepa na glagolskem misalu, kateri sem baš sprejel. Želel bi imeti vsaj desetero teh svetih knjig, a nisem za časa znal, kam moram obrniti se v to svrhu. — Sedaj mi je drago doznati, da se po milosti sv. rimske Stolice pripravlja drugo izdanje, od katerega, prosim Vas v naprej, izvolite zame zadržati 10 iztisov, katere plačam takoj, ko jih dobim. Prav imate, da se visoki želji in odredbi sv. rimske Stolice radi odzivite, kajti to je prva in sveta dolžnost vsakega duhovnika, a izven tega je ta stvar sama ob sebi naši cerkvi in našemu svečenstvu jako potrebna in koristna. Kar me pa posebno veseli, je to, da je sv. rimska Stolica v svoji modrosti in pravičnosti odbila od sebe vse nerazborite in pogostoma zlobne napade, katerih smoter je bil uničiti naše sv. knjige in zatreti vsak sled v službi božji. Z vzvišeno odloko in namero sv. rimske Stolice prestala pa je za vselej dōba, o kateri so trdili ljudje, ki jim ni bilo mnogo do cerkve in vere same, da bi bil baš staroslovenski jezik v zapadni službi pri Slovanih protiven jedinstvu sv. cerkve Božje, in moje čvrsto uverjenje je, da, ako bi tekem časa postalo verojetno po darovih in znakih Božje previdnosti, da bi se moglo dospeti do jedinstva v liturgiji sv. vere in cerkve s pomočjo staroslovenskega jezika, da bi tedaj sv. rimska Stolica po svetem bitju in svojem opredeljenju tudi potrdila s svojim svetim blagoslovom naš staroslovenski jezik in ga pretvorila v prid poravnanja in zjedinenja dveh velikih cerkvā. V to ime: Bog pomoz! in blagoslovi!“

b) ostali slovanski svet.

Nadvojvoda Fran Ferdinand d'Este, ki je blizo jedno leto potoval okolo sveta, vrnil se je v domovino; pripeljal je seboj mnogo redkih znamenitostij iz vstočnih dežel, sosebno pa redkih in lepih eksemplarov iz živalstva. Skušnje in vtise popiše po svojih dnevnikih v posebni knjigi. Avstro-ogerski narodi, ki poštevali v tem nadvojvodi bodočega vladarja, nadejajo se, da potovanje njegovo mu bode pomagalo pri velikem zvanju, in to na srečo narodom, kakor državi.

Saj se je preveril, kakó kažejo razni narodi posebna svojstva, in da jih je treba zaradi tega poštovati pri skupni kulturi človeštva. Avstro-ogerski narodi pa kažejo na to stran veliki svet na malim.

Državni zbor. Pri otvorjenju je vlada predložila predlogo o izjemnem stanju v Pragi in okolici, Trutnovsko novelo, domobrambeni zakonski načrt, predlogo o volilni reformi. Tudi o zadrugah kmetijstva je vlada izročila posebne predloge. Volilna reforma je presenetila vse stranke, sosebno pa glavne klube drž. zbora. Ta predloga je zakrivila, da niso obračali doslej pozornosti pri razpravljenju izjemnega stanja Praškega, in da se niti ne zmenijo o globoko sezajočem domobrambenem načrtu. Moč kapitalistične stranke se je te dni zopet pokazala v njenih novinah; te sukajo večino nemškega naobraženstva, kakor je njim drago, in takó trpé v Avstriji obči državni in interesi narodov, kedar zagovarja požidjena kapitalistiška stranka svoje interese. Pod vplivom nemško židovskega novinarstva trpi bolj ali manj občinstvo vseh vrst in slojev.

Pri pretresanju izjemnega stanja ni se oglašil noben zastopnik za vladno predlogo; doslej jo je zagovarjal jedino pravosodni minister. Proti so bolj ali manj obširno, kritično in tudi rezko govorili poslanci Eim, (Nemec) Bareuther, dr. Slama, (dalm. hrv. zastop.) Biankini, dr. Lueger (češki veleposestnik), grof Kounic, češki posl. Pacak, dr. Herold, nemški antisemit Schneider in dr. Vašaty. Elegantno in najobsežnije je govoril posl. Eim; med drugim je rekel: „V Češki ni nikakega prava, ni nikakega zakona, nikakega parlamenta, nikake uprave, nikake ustave; dejanski sestaje gola samovolja“. Bareuther je rekel, da izjemno stanje je naperjeno proti narodnostnim težnjam in državljanski svobodi. Dr. Heilsberg se je izjavil v imenu nemške levice, da pričakuje vladnih dokazil. Biankini je povdarjal slovansko solidarnost; ne govori kot Hrvat, torej kot člen velike slovanske obitelji, ampak kot svoboden človek; pravi, da Slovani zagovarjajo obče pravo glasovanja; jedino to pravo odgovarja položaju Slovanov. Dr. Lueger pravi: „Jaz poznam odnošaje v Trstu, Istri, Gorici itd. ter izjavljam tukaj očitno in svobodno, da se podpirajo Italianissimi, a tlačijo yerni cesarju Slovenci in Hrvati“. V govoru dr. Heroldovem je najznameniteje to, da je povedal, kakó je človeče zavajalo mladino v tajnem društvu „Omladina“ k demonstracijam, potem pa ovajalo je pri policiji; zavedena mladina se zapira, to človeče hodi svobodno okolo. Eimov in Heroldov govor sta napravila posebno globoke vtise. — V bodoče sporočimo več o teh govorih; dodamo, da vladna predloga o izjemnem stanju se je izročila posebnemu odseku 24 členov; med Jugoslovani je poslanec Klaič v tem odseku, in bode glasoval nasproti vladni predlogi. Trdijo, da bode v odseku 14 zoper in le 10 za vladno predlogo. Ako se ne sporazumejo levičarji in vlada, bode večina glasovala proti izjemnemu stanju, in v tem slučaju bi vlada razpustila državni zbor.

Volilna reforma. Od 10. dne okt., ko je to reformo sam grof Taaffe naznanil zbornici poslancev, je bil ogenj v strehi nemške levice, poljskega „kola“ in nekoliko tudi kluba konservativcev. Glavno glasilo nemške levice je prezrlo ves ta čas vsa druga aktualna vprašanja in vse dogodke teh dnij ter se je na prvem in drugih mestih stalno bavilo jedino z volilno reformo ter tožilo, kakor da bi se povračala doba Babilonske sužnosti. Nemška levica je začela barantati nasproti vladi, in izjemno stanje Praško jej je dobro došlo. Tej stranki ni do načela, ampak do dobička, ki bi ga pridobila ob tej priliki. Poljsko „Kolo“ pa se je izreklo, da za vladno predlogo bode le tedaj, ako se izpremeni takó, da bi bila Galicija izključena od nje. Naposled so se vse tri

glavne stranke, torej tudi Hohenvartovci, zjedini negativno proti predlogi, v smislu, da ne morejo sprejeti vladne predloge neizpremenjene. Grof Taaffe in tudi predsednik zbornice poslancev sta bila šla k cesarju v Budimpešt, in sta bila dolgo, vsak po sebe, v avdijenci, in 23. t. m. je grof Taaffe v drž. zboru razglasil daljšo vladno izjavo, ponovivši trditev Schönbornovó, da vlada z volilno reformo ne namerja škodovati ne nobenemu sloju, ne nikaki stranki, da pa ostane v glavnem pri svoji predlogi. Poslednjo je bila dolžna predložiti sama v interesu državnem, in sicer na pogledu na zunanje in notranje položaje, da se do časa zaprečijo opasnosti, ki bi drugače žugale od strani nižih množic. Poslednje, kolikor izpolnjujejo državljanske dolžnosti, morajo dobiti tudi svoja prava. Sicer pa da se drži vladna predloga v mejah sedanje ustave. Iz te važne izjave je spoznati, da najvišji činitelji so se odločili za veliko izpremembo na korist širokim množicam. Videlo pa se bode še le pozneje, koliko se hoče vlada udati gospodovalnim glavnim strankam. Sedaj, 23. t. m., je prišlo do prvega čitanja vladne predloge, do drugega čitanja, kakor trdijo, pridejo še le čez jedno leto ali pa še pozneje.

Dostavek. V izjavi grofa Taaffeja je tudi stavek, da vlada, če tudi ostane pri načelu o razširjenju volilnega prava, je vendar preverjena, da bode moči „prizanašati („Schonung“) sedanjim razmeram političnega posestva“. V takem slučaju bi ne imeli slovanski narodi nikakega vzroka navduševati se za vladno voli no reformo, ker bi bistveno pokopalo to, kar bi mogla izpremeniti v narodnostnem pogledu. Mi torej kličemo: naprej rešitev narodnostnega in jezikovnega vprašanja in potem obče volilno pravo ali pa, v najugodnejšem slučaju obče volilno pravo in v tem rešitev narodnostnega vprašanja.

Avstrijski proračun. V prvi seji drž. zbornice poslancev predložil je finančni minister avstrijski državni proračun za leto 1894, iz katerega posnemamo naslednje glavne točke v primeru s proračunom za leto 1893. Proračunjeno je stroškov: za skupne zadeve 110,352.068 goldinarjev (več 2,955.294 gld. nego po finančnem zakonu za leto 1893); za ministerstvo notranjih poslov 21,912.201 gld. (+ 850.748 gld.); za domobranstvo 20,012.382 gld. (+ 986.617 gld.), za uk in bogočastje 24,679.386 gld. (+ 643.326), za finančno ministerstvo 93,019.990 gld. (+ 1,185.412 gld.); za trgovinsko ministerstvo 115,108.880 gld. (manj 2,560.558 gld.); za poljedelsko minist. 16,170.733 gld. (manj 577.173 gld.). Državni dolg znaša 158,328.038 gld. (več 4,574.120 gld.). Skupna potreščina je 618,694.237 gld. (+ 8,304.031 gld.). Skupni dohodki znašajo: 619,104.779 gld. (+ 6,594.159 gld.), med katerimi so uvrščeni dohodki ministerstva za uk in bogočastje z 6,259.342 gld. in poljedelskega ministerstva 13,561.259 gld. Proračun kaže prebitka v znesku 411,542 gld.

Iz vsote, katera je odmerjena prosveti in bogočastju, po odbitku dohodkov za ta del, je razvidno, da so stroški na druge strani ogromni v primeri s stroški za prosveto in bogočastje. V dohodkih za uk in bogočastje z zneskom 6,259.342 gld. je obsežen izvestno velik znesek, sestavljen iz šolnine; koliko britkih ur in skrbij prizadeva šolnina mnogim ubogim roditeljem! Davki v obče so hudi, a v šolnini je še poseben davek, in sedaj zlasti na srednjih učiliščih prehud.

Narodopisno društvo českoslovansko osnuje se v Pragi. Dotična pravila je uže potrdilo ministerstvo notranjih poslov. Društvo bode imelo razne sekcije s posebnimi odbori in to: 1) za antropologijo, demografijo, statistiko in zemljepisje; 2.) za jezik, slovstvo in bibliografijo; 3.) za psihologijo in sociologijo; 4.) za tvorno umetnost, glasbo, ples, in umetno rokodelstvo. Člani ustanovniki plačajo jeden-

krat za vselej 200 gld., podporniki pa 20 gld. Dalje so častni in dopisujoči člani. — Ustanavljoči občni zbor bil je v Pragi v dan sv. Vavlaava z naslednim dnevnim redom: 1.) Ustanovitev „Narodo-pisne společenosti českoslovanske“ (poročevalec F. A. Šubert); 2.) Narodopisna razstava českoslovanska v Pragi l. 1895. in zanjo prijavljena gmotna sredstva (por. dr. Jaroslav Haasz); 3.) Zbrani predmeti za narodopisno razstavo česko-slovansko v Pragi l. 1895, (poročevalec F. A. Šubert).

Narodopisna razstava v Pragi l. 1895. Priprave za to veliko razstavo so se uže danes toliko razširile med narodom, da se more trditi: ta razstava bode velik narodni praznik. Narod češki, moravski in sileški predstavljal bode tu samega sebe, a se spoznaval zopet v razstavi. Poleg tega sklenili so osnovati na dan sv. Vavlaava zastopstva vseh narodopisnih odborov „osrednji narodopisni muzeum českoslovanski v Pragi“, in osnovala so „Narodopisno društvo českoslovansko v Pragi“. Društvo ima namen gojiti, podpirati in organizovati proučevanje naroda českoslovanskega in to s prirejanjem narodopisnih razstav in podobnih izložeb v delokrogu podrejenih odborov. Glavni odbor „Narodopisne razstave“ je v ozki zvezi z novim društvom; vsaka podružnica si izvoli po dva zastopnika, po katerih se vzdržuje zveza med obema narodopisnima društvoma. Za predsednika „Narodopisnega društva českoslovanskega“ izvoljen je dr. Jos. Reinsberg v Pragi, za podpredsednika konsistorijalni sovetnik P. I. Wurm v Olomucu, za odbornike: V. I. Dušek, Jan Herain, dr. Jakubec, dr. Machal in dr. Matějka, poleg teh dva namestnika. V dokaz popolne samostalnosti novega odbora ni izvoljen v odbor noben član glavnega narodopisnega odbora. — Za razstavo pričakuje se deželna podpora v znesku 60 tisoč gld. — Pokrajinski odbori pa se obvezujejo: 1.) Nabirati subvencije v svojih okrajih ter jih odpošiljati glavnemu fondu; 2) Pri nabiranju in nakupovanju narodopisnih predmetov postopati z največo opreznostjo in paziti na to, da ne nabira ali kupuje nihče za se, ampak za narodopisno razstavo in 3.) agitovati za subvencijski in porošveni fond narodopisne razstave. Dalje se je sklenilo: 1.) Začeti takoj s pripravami za osnovanje osrednjega narodopisnega muzeja v Pragi; 2.) Naložiti okrajnim zastopstvom, mestnim in okrajnim muzejem, kakor tudi narodopisnim odborom v Češki ter narodopisnim odborom in muzejem v Moravskeji in Sileziji nabiranje in nakupovanje narodopisnih predmetov za osrednji narodopisni muzej v Pragi; 3.) Považiti tudi zasebnike, kateri imajo narodopisnih predmetov, da jih odstopijo proti mali odškodnini, ali jih podarijo narodopisnemu muzeju Praškemu, kateri ima ohraniti te predmete na večne čase lastnemu narodu v kulturni pouk; 4.) Pričakuje se, da se spoji z mislijo narodopisnega muzeja ves narod češki, zbok česar jo bodo pravno in gmotno podpirale vse korporacije.

Na vseučilišču Zagrebškem je bilo v prošlem poletnem semestru vpisanih 287 rednih in 55 izrednih, t. j. skupno 379 dijakov. Rednih je bilo: bogoslovcev 50, pravnikov 195, modroslovcev 42; izrednih je bilo bogoslovcev 41, pravnikov 3, modroslovcev 10 in farmaceutov 38. Po zavičajnosti bilo je 289 slušateljev iz Hrvatske, 54 iz Slavonije, 10 iz Dalmacije, 11 iz Ogorske, 3 iz Istre, 4 iz Štajerske, 1 iz Bosne, 4 iz Srbije, 2 iz Bolgarske in 1 iz Črne Gore. — V letošnjem zimskem semestru bode predaval med ostalim prof. dr. Luka Marjanović občno in posebno pravo grškovstočne cerkve (4 ure), prof. Tadija Smičiklas hrvatsko zgodovino od l. 1526 do l. 1848 (5 ur) in izvore hrvatske zgodovine z uvodom o zgodovinski kritiki (2 uri), prof. Armin Pavić hrvatsko slovnico (3 ure), prof. dr. Tomo

Maretić oblike staroslovenskega jezika na komparativni podstavi (4 ure) in zgodovino slovanske filologije (1 uro) in dr. Fran I. Celestin oblike ruskega jezika (2 uri) ter oblike poljskega jezika (1 uro na teden).

Na Dunaju sezidajo več pravoslavno cerkev za rusko naselbino; doslej so imeli le kapelo v zasebnem poslopju. Sedaj so svečano postavili temeljni kamen v prisotnosti mnogih dostojanstvenikov, tudi nižeavstrijskega namestnika.

Za madjarsko kulturo. V mestu Jás-Nadkun-Solnok osnovali so madjarski „rodoljubje“ „Madjarski narodni zálog“ v „obrano proti napadom na madjarska prava“. Ustanavljajo celo „krajinsko blagajno v širjenje madjarske kulture v nemadjarskih zemljah“, h kateri bi morale prinašati celo slovaške občine svoje doklade v „obrano madjarskega prava in širjenje madjarske kulture“! Kljubu tej neverojetni drznosti pa ima vendar „Egyetértés“ pogum trditi, „da so odnošaji madjarske narodnosti proti nemadjarskim narodnostim prijateljski in dobrosrčni, utemeljeni na jednako-pravnosti, in da Madjari ne postopajo agresivno proti Nemadjarom, ampak da jim hočejo le nakloniti madjarsko kulturo in z njo spojene dobrote“.

Za cesarja — in državo. Pod zaglavjem „Für den Kaiser — und das Reich“ prinesla je „Vedette“ jako poučen članek, kateri nam predočuje na podstavi zgodovinsko-statistiških podatkov, koliko krvi so prelili avstrijski narodi od početka 16. stoletja za druge narode. Od leta 1500 do 1870 bili so avstrijski vojaki v 6839 večih bitkah in bojih. Približni računi kažejo, da je padlo v minulih treh stoletjih na avstrijski strani: 261 generalov, 17.096 častnikov in 1.068.574 mož. Nasprotniku pa je prišlo v roke: 56 generalov, 4174 častnikov in 289.041 mož. Pogubilo se je poleg teh 712 zastav, 257 praporov, 1085 topov, 129.227 konj in 3910 vozov. Po teh podatkih bavi se „Vedette“ z vprašanjem, čemu se je pač prelivalo toliko krvi najboljših sinov Avstrije? Ne more odobriti brezuslovno trditve zgodovinarjev, češ, da so se bili ti boji v korist dinastije, marveč meni, da so dolgotrajne vojske avstrijske koristile več drugim kulturnim narodom evropskim, nego pa avstrijskim narodom samim. Kaj bi bilo postalo, vpraša „Vedette“, iz srednje-evropskih narodov, da niso avstrijski vladarji omejili Turkov po stoletja trajajočih bojih na meji Evrope proti Aziji? In boji proti Francozom tudi niso bili le na korist nemških cesarjev iz hiše Habsburške, ampak bili so mnogo bolj na korist Nemčije, in to pri popolni brezbriznosti v nemški državi na zunaj.

„Edinost“, ki je porabila članek omenjenega vojaškega lista, zaključuje, da, ker je v Avstro-Ogerski bila in je večina slovanska, so si torej Slovani tega cesarstva pridobili največe zasluge pri zaščiti zapadnih držav, sosebno pa Nemcev, da so si ohranili svojo civilizacijo. A dandanes se zapadni narodi ne spominjajo, da so dolžni hvaležnosti avstrijskim, kakor drugim vstočnim Slovanom. Nasprotno, ravno nemške stranke še zasmehujejo Slovane, češ, da so zaostali v kulturi, in jim sedaj v plačilo vsiljujejo tako kulturo, s katero naj bi se brez sledu potopili v germanskem morju. Dobro bode, ako slovanski zastopniki tu priobčene podatke porabijo v primeren odgovor gospodovalnim strankam n. pr. v Dunajskem drž. zboru.

Staroslovenski misal je arcibiskup Milinović na Cetinju knezu Nikoli svečano izročil. Več o tem drugič.

Dionys Štúr. Dne 9. t. m. umrl je na Dunaju učejak in iskren rodoljub Dionizij Štúr, ravnatelj e. kr. geološkega zavoda, dopisujoči član cesarske akademije znanosti itd. — Pokojnik se je rodil dne 5. aprila 1827. v Beckovu. Kljubu visokemu svojemu stališču med učenjaškim svetom,

ostal je vedno iskreno udan svojemu milemu narodu slovaškemu, katerega tudi pri svojem učenem izledovanju nikdar ni pozabil, ampak mu vedno duševno in gmotno pomagal, sosebno ob ustanovitvah narodnih zavodov.

Rusi v Franciji. Sprejem ruskih mornarjev v Tulonu in pozneje ruskih častnikov v Parizu bil je velikanski in uprav veličasten. Navdušenje je neopisno. — Kjer koli se prikažejo Rusi, pozdravlja jih burno brezbrojna množica; v Parizu, računajo, bilo je ob prihodu ruskih častnikov zbranih nad jeden milijon ljudij. Toliko admiral Avelan, poveljnik ruskemu brodogovju, koliko pa francoski državniki pa trde v svojih govorih, da je jedini smoter francosko-ruskega prijateljstva ohraniti Evropi mir. Evropa je torej dejstveno razdeljena na dva taborja: na jedni strani je trozveza, katera želi ohraniti mir, na drugi francoska ruska zveza, katera tudi želi utrditi mir. Sedanje slavnosti v Franciji na čast ruskim gostom pa so udarile jasen pečat ne le francosko-ruskemu prijateljstvu, ampak tudi francosko-ruski zvezi. Iskrenost odnošajev med obema državama pa dokazujejo v prvi vrsti brzozjavi, katere sta si menjala ruski car in predsednik francoske ljudovlade Carnot. Carnot brzozjavl je carju v Fredensborg doslovno: „V tem momentu, ko vstopa v Tulonsko pristanišče lepo brodogovje, katero je odposlalo Vaše Veličanstvo, in ko čujejo ruski mornarji prve pozdrave, namenjene jim od naroda francoskega, čutim potrebo izjaviti Vašemu Veličanstvu svojo iskreno veselje, katero čutim vsled novih dokazov globoke simpatije med Rusijo in Francijo“. Car Aleksander je odgovoril: „Odgovarjajoč na prijazni Vaš brzozjav, požurjam se izraziti svoje veselje, katero čutim radi tega, da je moglo naše brodogovje vrniti obisk vrlih francoskih mornarjev v Kronstadu“. — Ko je Carnot doznal, da je car obiskal v Kodanju francosko vojno ladijo, brzozjavil je carju z nova v Fredensborg: „Z obiskom francoskih ladij, zasidranih pod Kodanjem, dokazalo je Vaše Veličanstvo narodu simpatijo, zбоk katere bode ginena vsa Francija. Tolmačim izraz globoke zahvale v imenu naroda“. — Jako važno je pri vsem tem, ako se potrdi tudi vest, da odslej bode eskadra ruskega brodogovja v sredozemskem morju.

Francozi carju. Razni franc. listi predlagali so svoji vladi, da se podari carju narodno darilo francoskega prebivalstva, in sicer sreberni kip, predstavljajoč Eiffeljev stolp v mali obliki. Ta „stolp“ bil je uže izložen na Pariški svetovni razstavi 1889. leta. Kip je vreden jeden milijon frankov. Ker pa je propadel dotični zlatar-umetnik, kupila je neka družba kip na javni dražbi za pol milijona frankov. Tega pol milijona nabere se med narodom z javnim podpisovanjem.

Angleško brodogovje je došlo v Tarent še pred dolazom ruskega brodogovja v Tulon, in so v iste dni, da v iste trenutke Italijani izkazovali časti angleškemu brodogovju, kakor Francozi ruskemu. Bila je to malenkostna demonstracija nasproti francoskim-ruskim slavnostim.

Francoska katoliška duhovščina in Rusija. Odkar je posebno pod vplivom papeža Leva XIII. francoska katoliška duhovščina v soglasju z republiko, in odkar je poslednja stopila v zvezo z Rusijo, opaža se tudi pri viši francoski duhovščini znaten preobrat. Tudi viša duhovščina nikdar ne opušča prilike, da pokaže z narodom svoje sočutje Rusiji. Zato bi mogli — piše „Obzor“ — navesti več dokazov, no, bodi pa dovoljen samo naslednji, po sebi uže značilni. Iz Rusije bila je namreč poslana zastava za čudodelno Blagorodnico v Lurdu. To zastavo je blagoslovil škof iz Rodega, kardinal Bourret, dne 8. sept., na praznik Male Gospé v prisotnosti mnogoštevilnih hodočastnikov. Zastava je iz Petrograda, ime je tega mesta napisano na jedni strani, nad napisom je slika Matere Božje Lurdske, na drugi strani pa

je napisano v cirilici: „Здравствуй Марія“ in „Мать терпимых“. Prigodaj blagoslova izrekel je kardinal te-le znamenite besede: „Blagoslavljam to rusko zastavo in srečen sem videti, da jo izročajo roke mlade Francozinje, katero poznam, spoštujem in milujem. Povejte, gospodična, spoštovateljem naše lurske Gospé v Rusiji, kateri so Vam poverili izročitev te zastave svojega velikega naroda, da jo sprejemem, da jo blagoslavljam, kakor tudi nje darovatelje, in to v dan, ko se v tem svetišču slavi jubilej papeža Leva XIII. V tej zastavi pozdravljamo znake zveze dveh cerkev, kateri, kakor se nadejamo, se zlijeti skoro v jeden sam hlev pod vodstvom samo jednega pastirja“. Kar je pa še pomenljiviše, je to, da priobčuje opis svečanosti in kardinalov govor poluslužbeni Vatikanski list „Le Moniteur de Rome“. — Jednako je izjavil svojo simpatijo za Rusijo nedavno biskup v Grenoblu, mons. Fava, o svečani zadušnici za generalom Miribelom. — K temu pripominja „Obzor“: „Kakšna graja bi se digla na katoliškega biskupa Slovana, ako bi takó govoril, kakor je kardinal sv. rimske cerkve? Framazoni bi ga proglasili za razkolknika in politiki za upornika“.

Poklic Rusije na Vstoku. Rimski „La vera Roma“ govorila je te dni v posebnem članku o zvanju Rusije na Vstoku in trdi, da se ne sme Rusiji oporekati pravo, ako se smatra pozvano posaditi križ na trulo sv. Sofije. Ruski narod zbok tega niti ne pojmi, da bi mu se mogli katoliški narodi protiviti na potu v Carjigrad. Ako bi bil papež toliko naklonjen ruskim težujam na Vstoku, kolikor je naklonjen Franciji, Rusija bila bi mu izvestno hvaležnejša, nego je bila doslej Francija. Za katoličane ne bi bilo nevarnosti, ako se uresničijo ruske težnje na Vstoku, kajti Rusija morala bi imeti v Carjigradu vso drugo politiko, kakor pa v Peterburgu. Osvojenje Carjigrada imelo bi velikih posledic, kajti pred vsem bi omogočilo zjedinjenje cerkev, za tem pa bi porušilo jez, kateri deli Vstok od Zapada, in bi odvrnilo od Evrope socijalno krizo in ji utrdilo mir. Konečno bi omogočilo katolicizmu širiti se po Aziji in Afriki.

Grški naselniki v Rusiji. Angleški „Standard“ javlja, da se naseli na raznih krajih obali Črnega morja 50 tisoč Grkov, kateri sprejmejo rusko podaništvo. Vsakemu izseljencu odkaze se zemljišče.

Mohamedansko šolstvo v Bosni-Hercegovini. Nedavno izdal je načelnik Serajevski Mehmed beg Kapetanović knjižico pod zaglavjem „Budučnost muhamedovaca u Bosni i Hercegovini“, v kateri pozivlja narod, posebno pa mohamedance, da bi pošiljali svojo deco kolikor možno v šole ter stremili naobraževati se. Da se izvede ta misel, zbrali so se te dni odlični mohamedanci iz Serajeva in pokrajine v Serajevu, da se posvetujejo, kakó bi bilo treba preustrojiti mohamedanske verozakonske učilnice, da se doseže čim večji napredek. V to svrhu sklenilo se je, da se skrajša kolikor možno doba obiskovanja teh učilnic, iz katerih pristopijo otroci potem v osnovne šole. Mohamedanski prvaki priobčili so svoje želje deželni vladi. — „Bošnjak“ pozdravlja od vsega srca ta zaključek, zagotavljajoč, da je v Serajevu zbrane prvake vodila le plemenita želja, da se narod čim bolj naobražuje in napreduje. S tega nadeja se, da vsi mohamedanci sprejmejo radostno novo odredbo o posilnem obiskovanju šol.

Židje v Rusiji. Ruska vlada je odpravila nedavno iz svoje zemlje vse brezposelne in državi v obče nevarne Žide. Ker pa se je pokazalo, da so se pregnani vračali tajno, odredila je vlada strogo nadzorovanje ob mejah. Četudi Židje silno sovražijo Rusijo, vendar pa se, prognani z jedne strani, vračajo z druge. Zbok tega je odredila ruska vlada, da se zahteva od tujcev na meji poleg običajnega popotnega

lista tudi rojstveni list, iz katerega je razvidno, da dotičnik ni Žid. Vsled te naredbe zagnale so židovske novine strahanski krik proti „barbarični“ Rusiji, vendar pa jim ne pride na um, svetovati svojim sovernikom, da bi se naseljevali po manj „barbaričnih“ deželah, in da bi se ne vračali v Rusijo.

Pravoslavna cerkev v Londonu. „С. Петерб. Вѣдомости“ javljajo, da bode cerkev Londonske pravoslavne naselbine v kratkem znatno razširjena in okrašena. Londonska pravoslavna cerkev stoji v Volban-Streeti in je jako neznatna. Dasi se širi Londonska pravoslavna naselbina, vendar cerkev nima potrebnih gmotnih sredstev na razpoloženje, koji okolnosti priskočijo sedaj v Petergradu v pomoč. — Londonska pravoslavna naselbina osnuje v kratkem svoje glasilo, „Orthodox Review“, katero bode izdajal dr. bogoslovja in filozofije Overbek.

Z M E S.

Slika hrvatskih prvakov. Znameniti dogodek, ki se je vršil letos v Krapinskih toplicah: pobratimstvo vladike *Strossmayrja* z dr. Davidom *Starčevićem*, dal je umetniškemu zavodu *Angerer* in *Göschl* na Dunaju snov za izdelanje „slike zjedinjene hrvatske opozicije“. Na tej podobi podajata si *Strossmayr* in *Starčević* roko, okolo nju pa stojé ostali vodje hrvatskega naroda kakor dr. *Bresztyenszky*, *Kumičić*, dr. *Frank*, dr. *Mazzura*, dr. *Amruš*, dr. *Boroša* in drugi. Pod podobo je lepo izdelan hrvatski grb s kraljevske krono. Kakor javlja „Hrvatska“, so posamične osebe jako dobro in živo pogojene.

Fotografske slike Gunduličeve slavnosti dobivajo se v knjižari D. M. Gjorić v Belgradu. Slike predstavljajo: 1. Odhod iz Reke na ladiji „Hungarija“; 2. mesto Dubrovnik; 3. Srbi iz raznih krajev okolo zastave Belgrajskega perskega društva; 4. sprevod z venci k spomeniku Gunduličevem; 5. Srbi polagajo vence na spomenik in 6. Cetinjsko polje. Podobe v obliki 40/26 cm stoje 4 dinarje, v obliki 22/16 cm, pa 3 dinarje komad.

Židje o Galiciji. „České Zájmy“ pripovedujejo, kakó so si Židje v Galiciji v kratkem času prisvojili vso obrt in gospodarstvo. Po antisemitskem „Deutsches Volksblatt“ bilo je v Galiciji leta 1866. 38 židovskih obrtnikov. Po velikem gospodarskem polomu leta 1873. pa je to število poskočilo h krati na 289. Danes so vse obrtne stroke v židovskih rokah. Med 3700 obrtniki je 684 Židov, vsled česar trpi gmotno škodo najmanj 6000 domačih selskih rodbin. Poleg tega pa je prešlo od 1874. do 1892. l. 43.000 selskih posestev v židovske roke! Zatirajo domači poljski in maloruski živelj, na mesto katerega se pojavlja — židovski. Ako pojde tem potom dalje, bodo v Galiciji v 10 do 20 letih izključno Židje gospodarji.

Gladstone o Črni Gori. Kakor čitamo v „Гласу Черногорца“, objavil je g. Čedo *Mijatović* v „Враньку“ iz Londona naslednje: „Londonski dopisnik „Skotsmana“ pripoveduje o Gladstonu črtico, katera se mora omiliti nam vsem. Pred štirinajstimi dnevi, baš ko se je v angleškem parlamentu razpravljalo o „Homerulu“, obedoval je neki poslanec pri Gladstonu. Ko se je po obedu vrnil v parlament, obkolili so ga prijatelji, da jim pové, o čemu je govoril Gladstone in kaj je rekel o „Homerulu“. Odgovor jim je bil, da Gladstone ni govoril niti o parlamentarnih borbah, niti o irskem zakonu, marveč ves čas govoril je navdušeno samo o Črni Gori. Ni mogel prehvaliti te zemlje in ni našel dovolj izrazov, da se divi narodu črnogorskemu. S kratka, govoril je ves večer samo o njem“.

KNJIŽEVNOST.

Поэзия доктора Францета Прешёрна. Баладе, романца и легенде. Другий сборник. Prepisal Lamurskić.

Tiskom in nakladaj tisk. Dolenčeve — Trst. Str. 88 poleg zavitka, na katerem so tiskana: posvečenje „Slovenske mladine“, so načela rabe kirilice in azbuka. Mladina je dobila s tem snopičem zopet primerne snovi, da se z njeno pomočjo more vežbati v čitanju s kirilico, in to je glavni namen g. Lamurskega, naj si izdaje knjižice s kirilico posebe, ali prepisuje z latinice isto kirilico pesmi in prozo v „Sl. Svetu“. V pogledu na ta plemeniti namen priporočamo rodoljubom tudi ob tej priliki, da bi se obilo naročali tudi na ta snopič ter ga delili med temi, katerim je namenjen v prvi vrsti. Naznanjamo pa, da se te Prešernove balade, romance in legende, kakor 1. snopič naročajo v Dolenčevi tiskarni v Trstu in ne pri „Sl. Svetu“, kakor je bilo to po pomoti naznanjeno v „Slov. Narodu“. V poslednjem je bila tudi opomnja, da taka kirilica, kakoršno rabi Lamurskij, ne dobi nikdar veljave med Slovenci. Iz gorenjega je razvidno, da Lamurskij hoče dajati le vaj v kirilici, nikakor pa ne meni, da se uvede ravno tak način rabljenja, ko bi se kedaj uvedla kirilica v slovenski literaturi. Sicer pa se ni še oglasil noben kritik, ki bi presodil Lamurskega kirilično pravopisanje; to pa bi bilo potrebno in primerno; potem bode možno soditi, koliko so osnovane podlage, na katere se opira Lamurskij. No, glavno je, ponavljamo, da se seznanjamo s kirilico ter si takó sami poti odpiramo v literature mnogih slovanskih narodov.

„Slovanske knjižnice“ izšel je 2. snopič. Vsebina: „Pojdimo za njim“! Povest. — Angelj. Slika iz poljskega življenja. Spisal Henrik Sienkiewicz. O delih poslednjega je priložen poseben spisek in je zad šeno hrv. pesem Stanku Vrazu. Str. 64, cena 12 kr., za 26 snopičev 2 gld. 60 kr. Naročnina se pošilja pod adreso: „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček, v Gorici. To podjetje, kakor je pričakovati, bode vspevalo.

Urota Zrinsko-Frankopanska. Napisao Evgenij Kumičić. Preštampano iz „Doma i Svjeta“. Svezak I+II+III, 877 str. Tisak i naklada knjižare Lav. Hartmanna Zagreb. Cena 3 gld. Knjiga je posvečena „Otcu otačbine, dru. Anti Starčeviću“. Ta roman zaznamuje hrv. listi kot znamenito, veliko delo slavnega hrvatskega pisatelja, ki je priobčil uže dolgo vrsto romanov, povestij in poleg teh tudi 2 drami. Sicer posebe tiskani roman „Urota Zrinsko-Frankopanskega“ predočuje zgodovino posebne dobe, ki sili k primerjevanju sedanje dobe.

Milje i omilje ili Milica i Nevenka. Cjelokupni sbornik ljubavnih pjesamâ I. Sundečića. Motto: „L'amour est une respiration célest de l'air du paradis“. V. Hugo. Dionička tiskara u Zagrebu. Str. XXXVI+292. Cena 1 gld. Uže naslov kaže, da so pesmi liriske in sicer ljubavne lirike; sezajo od 1848. do 1891. leta. V daljšem predgovoru kaže pesnik na zgodovino teh pesmij. Knjige, ki nam je došla sedaj, nismo

mogli še prečitati; zato pozneje omenimo še kaj o njej, omenjamo pa, da jo je pesnik posvetil kot „brat Srbini sestri Hrvatici, specijalno Albertini Adrovsky, sestričini velikoga vladike Josipa Strossmayera“.

Dvajset srpskih narodnih pesem (za glasovir in petje). Nabral Raja Pavlović. 1893. Belgrad, knjiž. D. M. Gjorića. Cena 3 din.

O Цетинској Штамарији prije četiri stotine godina. Написао архимандрит Иларион Руварац, академик. Priobčeno v Glasu IX. Srbske kralj. akademije. Belgrad, Državna štamparija 1893.

Lidstvo v době predhistorické se zvláštním žřetelem na země slovanské. Napsal docent dr. L. Niederle. Nákladem knihkupectví Bursíka a Kohouta. Sešity 20 a 21.

Besedy slovanské. Ročník I. Číslo I. (září a říjen 1893). Redakcí Vikt. K. Jeřábka a nákladem J. Barviče v Brně. Obsah: „Nemili-nedrazi“. — „Gorolomova“. Sepsal A. Vazov. (Preložil iz bolgarščine Josip Končarza).

Ottova Laciná knihovna narodní sešit 39 a 40: Stíny. Sbíрка beletristických prací. Napsal V. Mrštík. Cena sešitu 10 kr.

Слѣды народной библии въ славянской и древнорусской письменности. Изслѣдованіе. В. Мочульскій. Одесса 1893. Ц. 2. р. 50 к.

„Церковно-славянскія стихотворенія конца IX. — начала X. вв.“ Iz časopisa „Библиографъ“ posebe tiskani spis, ki ga je priobčil prof. A. II. Soboleskij. Na prvem mestu je „Похвала царю Симеону“, pesem, ki se je ohranila v predgovoru k Zborniku Svjatoslava 1073. leta.

Критико-библиографическія замѣтки оъ изданияхъ и изслѣдованіяхъ по русской словесности въ 1892 г. Кіевъ 1893. ц. 2 р. 40 кп.

Исторія русской словесности для среднихъ учебныхъ заведеній. Ч. 1. и 2. СПб. 1893. Ц. 2 р. Ta knjiga utegne dobro služiti v navodilo o ruski literaturi tudi drugim Slovanom, da jim ni treba poučevati se po obsežnejših knjigah.

Listnica uredništva. „Obzorovemu“ dopisniku s Primorskega, ki nas vpraša, kakó si mislimo to, da bi morali dati Hrvatje pred izvršenjem svojega državnega prava, n. pr. dalmatinskim Srbom posebna poročta, odgovorimo vsled nedostatnega prostora v bodoče. No glavna stvar je v tem, da izvršeno historiško hrvatsko drž. pravo, kakoršnega želé Hrvatje, bode obsežalo več avtonomije, nego je ima *današnja* Hrvatsko-Slavonija; vsled tega bode v tej avtonomiji tudi več svobode za prava in — krivice nasproti drugim, ki se ne smatrajo za Hrvate. Zgledi take svobode *drugod* silijo, da se tudi Hrvatje uklonijo za določene garancije. Kar uživajo sedaj Srbi dalmatinski, pripada jim vsled avstrijske ustave, ne pa vsled več obsezajočega, ali še neizvršenega hrvatskega državnega prava.

Popravki k 19. številu „Sl. Sv.“: Na str. 375, a. 1. v. zg.: Duchinski, m. Dachinskij; 377 a. 14. v. zg. priloži: od *nemškega* cesarja.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 4 gld. za pol leta 2 gld. in za četrto leta 1 gld. Za dijake in ljudske učitelje stoji celoletno 3 gld. 60 kr., poluletno 1 gld. 80 kr. in četrletno 90 kr. — Posamične številke se prodajajo po 18 kr. — Naročnina, reklamacije in dopisi naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu, ulica Farneto št. 44.